

Slovenska knjižnica.

Zbirka romanov, povestij, dram itd., izvirnih slovenskih, in iz družih literatur na slovenski jezik prevedenih.

Izdaje

J. JURČIČ.

Drugi zvezek:

Kalifornske povesti.

Spisal Bret Harte. Poslovenil P. M.

Cena 50 kr.

V Ljubljani.

Tiskala „Národna tiskarna“. — Založil J. Jurčič.

1876.

Slovenska knjižnica.

Zbirka romanov, povestij, dram i. t. d., izvirnih slovenskih, in iz družih literatur na slovenski jezik prevedenih.

Izdaje

J. JURČIČ.

Drugi zvezek:

Kalifornske povesti.

Spisal Bret Harte. Poslovenil M. P.

Y LJUBLJANI.

Tiskala „Národna tiskarna“. — Založil J. Jurčič.

1876.

Kalifornske povesti.

Spisal

Bret Harte.

Postlovenil

M. P.

03000020h

I.

Sreča Rjovskega tabora.

V Rjovskem taboru je bilo vse vznemirjeno. Tepež nij mogel biti vzrok; ker l. 1850 kaj takega nij bilo dosti novo, da bi bilo vso naselbino na noge spravilo. Ne samo rovi so bili zapuščeni in zlatoprališča, ampak tudi Tuttle-ova krčma je dodala svoje igralske peklenšččke, kateri so, kakor še menda pomnite, mirno naprej igrali tisti dan, ko sta si French Gete in Kanaka Joe v sprednji sobi drug družemu kroglo skozi glavo pognala. Ves tabor je bil zbran pred prosto bajto na skrajnem robu laza. Pogovarjali so se tiho; pa ime neke ženske se je pogostoma imenovalo. Bilo je v taboru dosti znano ime — Cherokeežka Zalika.

Čim manje o njej povemo, tem bolje bode morda. Bila je robate postave in, kakor se nam je bati, zeló grešna ženščina. Pa bila je v tem času edino žensko bitje v Rjovskem taboru in to trenutje, ko bi bila pomoči svojega spola tako zelo potrebovala, ležala je v najhujših bolečinah. Da-si razuzdana, zavržena, nepoboljšljiva, morala je vendar mučeništvo pretrpeti, katero je že dosti težko prenašati, kadar sočutne ženske roke je zakrivajo; zdaj pa ko je bila tako zapuščena, bilo je strašno. Prokletstvo, katero je bilo izrečeno nad materjo človeškega rodu, zadelo jo je v tej čudnej osamljenosti, ki je morala kaznen prvega greha tako strašno delati. Morda je bilo nekoliko pokore za njene grehe ravno to, da je v tem trenutji, v katerem je najbolj potrebovala ženske pomoči in postrežbe, le na pol zaničljive obraze svojih možkih tovarišev videla. Vendar je, mislim, nekaterim izmed gledalcev, videčim njeno trpljenje, se vzbudilo sočutje v srci. Sandy Tipton je menil, da je vendar le hudo za Zaliko in premišljujoč njen omilovanja vreden stan, pozabil je celo za trenotek, da ima v svojem rokavu as in dva najviša trumfa.

Res, priznati je, da je bil ta položaj nov. Smrt, to nij bilo nič nenavadnega v Rjovskem taboru,

— ali porod, to je bilo nekaj celó novega. Že mnogo jih je bilo odpravljenih popolnoma, enkrat za vselej, tako da jim nij bilo več moči se verniti, pa to je bilo prvokrat, da je bilo bitje ab initio vpe-ljano. Za to so bili tako vznemirjeni.

„Pojdi vendar noter,“ — s temi besedami se obrne do enega izmed okoli postavajočih neki znamenit prebivalec tega tabora, znan po imenu „Kentuck“.

„Pojdi vendar noter in poglej, če moreš kaj storiti. Ti imaš izkušnje v takih rečeh.“

Morda nij slabo izbral. Saj so Stumpyja pod drugim nebom imeli za glavarja dveh rodbin. In res nekoliko prestopkov take vrste je bilo, katerim se je Rjovski tabor — pribežališče ljudem, ki so se bili z deželnimi postavami skregali — imel zahvaliti za veselje, da ga je smel med svoje šteti. Množica je potrdila izvolitev in Stumpy je bil toliko pameten, da se je udal večini. Vrata so se zaprla za improvizirano babico in Rjovski tabor je zunaj posedel in pušil iz pip, ter pričakoval izida.

Bila je družba kacih sto mož. Nekateri so bili res ubežniki pred pravico, nekoliko je bilo hudo-delnikov, vsi pa so bili ljudje, ki nijso poznali niti

načel niti nevarnosti. Glede na njih telesne lastnosti nij prav nič pričalo o njih značaji ali prejšnjem življenji. Največi rokovnjač je imel Rafaelsko lice z obilnimi rumenimi kodri. Oakhurst, igravec, kazal je melanholično, zamišljeno, sanjarsko physiognomijo Hamletsko. Najhladnokrvnejši in najsrčnejši mož še pet črevljev nij bil visok, je imel mehek glas in bil sramežljivega in bojazljivega vedenja. Izraz „brutalni dečáki“, katerega so o njih rabili, je bil bolj odlikovanje, nego definicija. Glede manjših posameznostij, kakor prstov, ušes itd., je tabor, mislim, pač pomanjkljiv bil; pa ti malenkostni pomankljaji skupni moči nijso bili na škodo. Najmočnejši mož je imel le tri prste na desni roki, najboljši strelec le eno oko.

Taki so bili v telesnem oziru možje, ki so sedeli okoli bajte. Tabor je bil v trivoglati dolini med dvema gričema in reko. Edini izhod je bil po strmi poti čez greben griča, ki je stal nasproti bajti in bil zdaj razsvetljen od vzhajajoče lune. Trpeča žena jo je lahko videla s svojega trdega ležišča — videla, kako se je, kakor srebrn trak kvišku vila, dokler se nij izgubila gori med zvezdami.

Ogenj suhih smrekovih vej je dajal družbi nekaj prisrčnega. Sčasoma je zopet zmagala naravna

lahkomiselnost Rjovskega tabora. Mnoge stave glede izida so se ponujale in sprejemale: tri proti petim, da bode Zalika izlezla: enako proti enakemu, da dete živo ostane; razen tega postranske stave glede spola in barve pričakovanega tujca. Sredi živahnega razgovora se začuje vzklik izmed skupine tistih, ki so najbliže vrat sedeli; tabor obmolkne in posluša. Vkljub zibanju in stokanju smrek, brzemu šumenju reke in praskotanju ognja, se je bil začul oster tožeč krič, — krič, kakoršen se dosihdob še nij slišal v taboru. Smreke so nehale stokati, reka je manj šumela, ogenj manj praskotal, zdelo se je, da je narava sama pri svojem delu prenehala, da bi tudi poslušala.

Ves tabor skoči kakor en mož na noge. Bilo je nasvetovano, sodček smodnika zapaliti; pa gledé na stan, v katerem je bila mati, zmogli so boljši nasveti in zadovolili so se s tem, da so par revolverjev izprožili. S Cherokeežko Zaliko je šlo naglo h koncu, — bodi si, da je improvizirana babica svojo nalogo slabo izvršila, bodi si iz drugega vzroka.

Čez eno uro je, da se tako izrazim, dospela na vrh strme poti, katera je peljala gori med zvezde, in je Rjovski tabor z njegovo grehoto in sramoto

za večno zapustila. Ne verjamem, da bi jih bilo to poročilo posebno vznemirilo — ali dete?

„Bode-li ostalo živo?“ tako so povpraševali Stumpyja. Odgovor je bil negotov. Edino bitje v naselbini, ki je bilo Cherokeežke Zalike spola in tudi v istem materskem stanu, bila je oslica. Nekoliko so dvomili, ali bode za to; pa poskusili so. Stvar je bila manj problematična, nego nekdanje krmiljenje Romula in Rema in, kakor je vse kazalo, ravno tako uspešna.

S tem je minila druga ura. Ko so končali, bila so vrata odprta in radovedna množica, ki se je bila uže v vrsto postavila, podala se je, mož za možem, v hišo. Zraven nizke klopi, na kateri se je pod odejami ostro črtalo materino truplo, stala je miza iz smrekovine. Na mizo je bila velika škatla postavljena in v njej je ležal v svetlorudečo flanelo zavit najnovejši gost Rjovskega tabora. Zraven škatle je bil postavljen klobuk, katerega namen je bil precej naznanjen.

„Gospodje,“ rekel je Stumpy z nekako čudno združeno službeno dostojnostjo in oficijelno samodopadnostjo, „gospodje naj blagovolijo skozi sprednja vrata vstopiti, mimo mize defilirati in skozi zadnja

vrata oditi. Kdor bode hotel za siroto kaj darovati, našel bode pripravljen klobuk.“

Prvi, ki je v hišo stopil, je imel klobuk na glavi. Ko se je pa ogledal, se je odkril in tako ne vedé dal izgled drugim. V takih občinah so dobra in huda dela kakor nalezljiva. Ko je procésija mimo šla, padle so vsakojake besede, kritikovanje, ki je menda bolj Stumpyju kot razstavljalcu veljalo.

„Je-li to?“ — „Izvenredno malehen eksemplar!“ — „Nima iste barve, kakor mati!“ — „Vsaj nij večé od revolverja!“

Ravno tako karakteristični so bili darovi: Srebrna tabakira, velik zlat, s srebrom okovan ladijski revolver, malehna mošnjica z zlatim prahom, zelo lep vezen ženski robec (od igralca Oakhursta), demantova prsna igla, ravno tak prstan, prača, sv. pismo (darovalca nij mogoče izvedeti), zlata ostroga, srebrna žlica za čaj (žal mi je, da moram omeniti, da vrezane začetne črke nijso bile imena darovalčevega), škarje za kirurga, lanceta, pet funtov bankovec angleške banke in naposled zlate in srebrne gotovine blizo dve sto dolarjev.

Med tem, ko se je to godilo, je Stumpy molčal tako zvesto, kakor mrlič njemu na desni strani in

bil tako nezapopadljivo resnoben, kakor novorojenec na levi. Le en prigodek je pretrgal enoličnost te čudne procesije. Ko je namreč Kentuck na pol radovedno se nagnil čez škatlo, ozre se dete in bolešno planivši zgrabi za njegov tipajoč prst in ga nekoliko časa trdno drži. Kentuck je bil v zadregi in se prav neumno držal in nekaj tacega kakor rudečica se je kazalo na njegovih zarujavelih licih.

„Presneta mala žabica!“ rekel je osvobodivši svoj prst z večo nežnostjo in previdnostjo, nego bi bil kdo od njega pričakoval. Gredoč iz hiše držal je dotični prst nekoliko odločen od drugih in ga prav pazno ogledoval. To ogledovanje je rodilo zopet isto izvorno opazko gledé otroka. Kakor se je videlo, delalo mu je veselje jo ponavljati.

„Brbala je po mojem prstu,“ dejal je proti Tiptonu, kvišku držeč prst, „presneta mala žabica!“

Ura je bila štiri, ko se je tabor vendar enkrat zmislil podati se k počitku. Luč je gorela v bajti, kjer so stražniki sedeli. Stumpy se to noč nij ulegel spat. Tudi Kentuck nij spal. Za odškodovanje je toliko več pil in z velikim zadovoljstvom pripovedaval svoj prigodek in končal je vedno s svojim karakterističnim preklicavanjem novega zemljana.

S tem je mislil, da se je zavaroval proti vsaki krivični sumnji, kakor da bi bil občutljivega srca; ker Kentuck je imel slabosti blažjega spola. Ko so se bili že vsi drugi spat podali, šel je zamišljen, neko pesmico žvižgaje, doli k reki, potem mimo bajte gori k soteski in zraven je vedno s posiljeno malomarnostjo tje pred sebe žvižgal. Pri velikem rdečem drevesu obstoji, se zopet vrne in mimo bajte gre. Na polovici pota do reke zopet postoji, se vrne in zadnjič vendar potrka na bajtna vrata. Stumpy jih odpre.

„Kako je kaj?“ reče Kentuck mimo Stumpyja po škatli pogledavši.

„Vse mirno,“ odgovori Stumpy.

„Nij se nič zgodilo?“

„Nič.“

Na to molčanje, — molčanje v zadregi; Stumpy pa je še vedno za vrata držal. Potem vzame Kentuck na pomoč svoj prst in ga Stumpyju pod nos pomoli.

„Je brbala po njem — presneta mala žabica!“
To izrekši odide.

Drugi dan so Cherokeežko Zaliko pokopali — tako slovesno, kakor je bilo po okolnostih Rjovskega tabora mogoče. Potem ko so njeno truplo izročili

pobočju hriba, zbral se je tabor k slovesnemu pogovoru posvetovat se, kaj da se ima z otrokom zgoditi. Enoglasno in navdušeno so sklenili posiniti ga. Ali živahen razgovor se je razplel o tem, kako bi skrbeli za njegove potrebe in ali bodo sploh mogli skrbeti.

Znamenito je bilo, da so se srditih osebnih napadov, kateri so bili sicer pri debatah v Rjovskem taboru v navadi, takrat pri svojem dokazovanji popolnoma izogibali. Tipton je nasvetoval poslati otroka k Rudečemu psu (štiri angleške milje oddaljeni naselbini), kder bi mu bilo moči žensko postrežbo priskrbeti. Ali njegovemu nesrečnemu nasvetu so se živo in enoglasno ustavili. Bilo je očito, da za nobeno namero, ki bi jih hotela ločiti od nove pridobitve, nikakor nij bilo upanja, da bi se odobrila.

„Vrh tega,“ reče Tom Ryder, „bi nam ga lahko ti-le fantje pri Rudečem psu zamenjali in nam kakega družega na vrat obesili.“

V Rjovskem taboru so tako malo zaupanja imeli v poštenost družih naselbin, kakor v drugih kolonijah.

Tudi nasvetu, postrežnico v tabor poklicati, so se ustavljali. Trdili so, da poštena ženska se ne bode dala pregovoriti, da bi si bivališče izvolila v

Rjovskem taboru; „in ženske druge sorte,“ tako je govornik končal, „nečemo zopet imeti.“

To neprijazno merjenje na umrlo mater, da-si na videz bridko, je bilo prva vzbujena iskra čutstva za spodobnost, — prvo znamenje taborovega prerodenja. Stumpy nij ničesar nasvetoval. Morda mu je nekaka rahločutnost branila vtikati se v volitev naslednika v službi. Pa ko so ga vprašali, je smelo trdil, da on in pa „Jenny“ — gori omenjena dojka — bodeta uže vzkrnila otroka. Ta naklep je kazal nekako izvirnost, neodvisnost in nekako junaštvo, in to je bilo taboru po volji. Stumpy je ostal v svoji službi. Poslali so po nekatere reči v Sakramento.

„Zapomni si,“ je rekel blagajnik navlašč poslanemu slu mošnjo zlatega prahu v roko tiščeeč, „kar je najboljšega dobiti — čipke, veš? — filigran in nabrane ovratnike — naj velja, kar hoče!“

Bilo je čudovito, pa otrok se je dobro redil. Morda je krepčajoče podnebje v hribih ležečega tabora odškodovalo za materijalne primanjkljivosti. Narava je vzela najdenca na svoja široka prsa. V onem redkem ozračji sierrskega hribovja — v onem vzduhu napolnjenem z balzamovimi vonjavami, v onem aetherskem krepčalu za srce, ki moč daje in razveseljuje

— našel je menda jed in živež, ki mu je bil potreben; — mogoče tudi, da se je po finem, kemičnem razločenji oslovsko mleko spremenilo v apno in fosfor. Stumpy je bil nagnen k mnenju, da je vzrok to poslednje in pa njegova postrežba.

„Jaz in oslica,“ pravil je, „bila sva mu oče in mati! Ti pa,“ dodal je potem, obrnivši se k brezmočnemu povitku pred seboj, „da mi nikdar proti nam ne kreneš!“

Ko je bilo dete mesec dnij staro, začutila se je potreba, dati mu ime. Dozdaj je bilo znano kot „kozliček,“ kot „Stumpyjev fantek,“ kot „volk,“ (kar je merilo na njegova močna pljuča) in celo tudi pod Kentuckovim ljubkavnim imenom „presneta mala žabica“. Pa vse je čutilo, da so ta imena presplošna in prenezadostna in tako so jih vsled družega vpliva zopet opustili. Igralci in klatovitezi so navadno praznovni, in Oakhurst je rekel nekega dne, da je dete Rjovskemu taboru „srečo“ prineslo. In res, zadnje dni je bila dobra kupčija. „Sreča“ bilo je torej ime, za katero so se zedinili; da je bilo bolj pripravno, dodali so mu še predimek „Tommy“. Pri tem matere niso omenili, oče pa je bil tako **neznan.**

„Bolje je,“ rekel je modri Oakhurst, „partijo celó z nova začeti. Imenujte ga „Srečo“ in dajte mu dobre karte.“

Vsled tega je bil dan za krst odločen. Kaj so menili s to ceremonijo, si pač bralec lahko misli, ki uže menda ima pojem o drzni brezbožnosti Rjovskega tabora. Ceremonijarij bil je neki „Boston,“ znan glumač, in ta prilika mu je obetala najizvrstnejše šale. Ta duhoviti satirik je dva dni se pečal s tem, da bi pripravil travestijo onega cerkvenega obreda, obiloma merečo na lokalne razmere.

Marljivo so se navadili korospeva in Tipton je imel biti za botra. Pa ko je bila procesija z godbo in zastavami se v gozd podala in so bili dete na oltar, ki je bil za parodijo pripravljen, položili, stopil je Stumpy pred željno pričakujočo množico :

„Nij sicer moja navada, fantje, drugim šale kratiti,“ govoril je srčno mali mož, neustrašeno okoli stoječim gledaje v obraze, „pa takrat se mi zdi, da stvar nij v redu. Saj je nespametno našega malička mešati v burko, o kateri nič ne razumeje. In če ima kdo tu za botra biti, rad bi ga videl, ki bi imel do tega več pravice, ko jaz.“

Vse je trdo molčalo po Stumpyjevih besedah. Na čast vseh humoristov se mora omeniti, da je satirik prvi Stumpyju pritrdil, dasiravno je tako ob svojo šalo prišel.

„Ali,“ reče hitro Stumpy, opazivši, da zmaguje, „zbrani smo tukaj h krstu, in krst hočemo imeti. Jaz ti tedaj tu dam ime Tommy Sreča po zakonih Zjedinjenih držav in Kalifornske države — tako mi Bog pomagaj!“

Prvič je bilo takrat ime božje v nebogoskrunskem smislu izrečeno. Oblika krsta je bila morda še bolj burkasta, nego si jo je bil satirik izmislil, — pa čudno, nikdo se tega nij zavedal, nikdo se nij smijal. „Tommy“ je bil tako resnobno krščen, kakor bi se bilo moglo zgoditi pod krovom kake krščanske cerkve, in pri tem je kričal in bil utešen, prav tako kakor je pravoverska navada.

Tako se je začelo prerojstvo v Rjovskem taboru. Spremenjala se je naselbina tako, da skoro nikdo spremembe opazil nij. Pri bajti, katera je bila „Tommyju Sreči“ ali „Sreči“ — kakor so ga pogostneje imenovali — odkazana, je bilo najprej sledu opaziti izboljšavanju. Pobelili so jo z apnom in jo skrbno čedno držali. Potem so ji napravili

tlak iz desk, jo iztapecirali in ji okna naredili. Z zibeljo iz roževega lesa — osemdeset angležkih milj je morala muli na hrbtu prepotovati — je, kakor se je Stumpy izrazil, „odklenkalo“ tudi ostalemu pohištvu. Tako je bilo potrebno bajto prenoviti. Ljudje, ki so prikoracavali k Stumpyju popraševati, kako se kaj „Sreči“ godi, zdelo se je, da so vedeli ceniti spremembo. Tekmujoči zavod, „Tuttle-ova krčma“ take konkurence nij mogla več vzdržati; da bi sama sebe ohranila, morala si je zrcala in pregrinjala omisliti. Zrcala pa so zopet na zunanost Rjovskega tabora imela takov vpliv, da so se začeli boljših navad gledé osebne čednosti poprijemati. Potem je Stumpy tistim, ki so hrepeneli po časti in privilegiji „Srečo“ na rokah nositi, nekako kvaranteno nalagal. Bila je huda kazen za Kentucka, da je bil iz nekih vzrokov od te privilegije izključen; ker, kakor so uže genialne nature neskrbne, in pa po navadah obmejnih prebivalcev, je bil začel vsako oblačilo za drugo kožo smatrati, ki se, kakor pri kači, še le tedaj osmuka, kadar uže popolnoma razpada. Pa ta premena je imela vsaj ta dobri nasledek, da je zanaprej vsako popoldne prišel v čednej srajci in z obrazom, ki se je od umivanja še svetil.

Tudi postave moralnega in socialnega zdravoslovja se niso zanemarjale. Tommyja, o katerem se je pričakovalo, da bode ves čas v neprenehanej želji po miru preživel, nij smel nikakoršen hrum motiti. Kričanje in rjojenje, po katerem si je tabor pridobil svoje nesrečno ime, nij bilo več dovoljeno, kakor daleč se je slišalo od Stumpyjeve bajte. Ljudje so se zdaj šepetaje kratkočasili in so svoje pipe z indijansko resnobo kadili. Brezbožne besede so bile iz tega posvečenega okraja same ob sebi izključene in po vsem taboru so nekatere priljubljene izreke, s katerimi so svoje občutke izrazovali, kakor: „prokleta sreča!“ ali: „prokleta slaba sreča!“ opustili, ker jim je bilo odzdaj mogoče osebno namero podtikati.

Petje nij bilo prepovedano, ker so mu tolažilno in mirilno moč pripisovali, in pesem, katero je „Jack, pomorski junak,“ ubežnik iz Nje Britanskega Veličanstva mornarskih kolonij v Avstraliji, navadno pel, je bila kot zibeljna pesem posebno priljubljena. Bilo je to otožno poročilo o junaških delih „Arethuse s štiriinšestdesetimi topovi“ v globokem mol-glasu, ki je pri vsakej vrsti se končevalo s ponavljano, oslabevajočo, na dolgo vlečeno

rimo: „Na kro-o-ovu Arethuse“. Lepo je bilo videti Jacka, kako je „Srečo“ na rokah držeč v dva cepa se majal, kakor da bi gunganje ladije posnemal, in zraven svojo mornarsko pesem rjul. Bodi si, da je bilo krivo čudno zibanje, bodi si dolgost njegove romance — imela je devetdeset štanc in vsakokrat je bila vestno in premišljeno do žalostnega konca izpevana — navadno je imela ta zibeljna posem zeleni nasledek. O takih časih so zlatokopi o milem poletnem mraku, kakor so bili dolgi, pod drevjem polegali; iz svojih pip pušili in ušesa pasli z melodičnimi glasovi. Nedoločne misli o blaženosti arkadskega življenja so potem obhajale ves tabor.

„Kaj tacega,“ rekel je Cockney Simmons, zamišljeno se upiraje na svoj laket, „kaj tacega je vendar prenebeško.“ Spominjalo ga je Greenwicha.

O dolgih poletnih dnevih so navadno nosili „Srečo“ v sotesko, iz katere je Rjovski tabor dobival svojo zalogo zlata. Tam je ležalo dete na volneni odeji, ki je bila razgrnena čez smrekove veje; zlatokopi pa so doli po jamah delali. Pozneje so poskusili brez vse umetnosti njegovo utico s cvetjem in blagodišečim grmičjem olepšati, in tedaj pa tedaj mu je kdo prinesel šopek iz divjih kozjih

parkeljcev, azalej ali iz pisanega cvetja maripoz. Zlatokopi so naenkrat se zavedeli, da so te neznatne stvari, katere so tako dolgo malomarno z nogami teptali, lepe in znamenite. Kosmič svetlega tinjca, kos pisanega kvarca, leskeč kremenček iz potokove struge, vse to je bilo sedaj za njih na ta način očiščene in okrepčane oči lepo in se je redno za „Srečo“ na stran devalo. Čuditi se je bilo, koliko takih zakladov sta zdaj dajala gozd in hrib, da so bili „kaj za Tommyja“. Obdan od igrač, kakoršnih izven čarovne dežele še noben otrok pred njim nij imel, bil je Tommy, upamo, zadovoljen. In res videti mu je bilo, da je srečen vkljub svoji otroški resnobi in vkljub zamislivemu svitu svojih sivih očij, kateri je Stumpyja včasi nemalo vznemirjal. Bil je vedno tako ubogljiv in miren! Pripoveduje se, da je, ko je bil nekdanj čez svoj „corral“ — ograjo spletenih smrečjih vej, ki mu je posteljico obdajala, — izkobacal, čez jez z glavo v mehko zemljo padel in nožice v zrak moleč najmanje pet minut ostal v tem položaji, pa da se njegova resnoba nič nij spremenila. Brez godrnjanja se je dal zopet izvleči. Ne upam se mnogo drugih primerov njegove umovite naravi tukaj omeniti, ker se žalibog le na izpričbo

ljubečih prijateljev opirajo. Teh pa nekateri niso bili brez vraž.

„Ravno sem po bregu gori plezal,“ rekel je nekega dne Kentuck tako razvnet, da mu je sapo zapiralo, „in vrag me naj vzame, če nij s šojo govoril, ki mu je sedela na kolenu. Tu sta se imela svobodno in po bratovsko, kakor le kaj, in sta blebetala med seboj, kakor dva klepetca.“

Pa bodi si, da je čez smrekove veje splezal, ali len na hrbtu ležal in k vejevju nad seboj pomežikaval — vsakako so za njega gostolele ptičice, za njega so cvele rožice, za njega šumotale veverice po grmovji. Narava mu je bila dojnica in tovaršica. Zavoljo njega je pripuščala, da so se zlati solnčni žarki skozi gosto listje košatega drevja ukradovali in ravno k njegovim ročicam padali; in k njemu v pohode pošiljala je nestanovitne sapice, napolnjene z vonjavami lavoričja in drevesne smole; njemu je veljalo, če so brdka drevesa rudečega lesa tako prijazno in sanjarsko kimala, če so čmerlji brenčali in kavke z uspravajočimi svojimi glasovi prikavkemale.

Takošno je bilo zlato poletje Rjovskega tabora. Bili so „cvetoči časi“ — in sreča je bila ž njimi. Zlati rudniki so zelo veliko dali. Tabor je skrbno

pazil svoje privilegije in vsakega tujca po strani gledal. To nij prisiljencev vabilo, in da bi se še popolnejše svetu zaprli, pokupili so pošteno ves svet na obeh straneh gor, ki ste tabor, kakor zid obdajali. To in pa ker so bili na glasu, da znajo dobro z revolverjem ravnati, je varovalo zemljišče Rjovskega tabora vsakega poškodovanja. Najeti sel — edino, kar jih je vezalo z ostalim svetom okoli njih — je včasih čudovite reči o taboru pripovedoval. „Rjovci,“ pravil je nekikrat, „imajo tam ulico, pred katero se naj vse ulice v Rudečem psu skrijejo. Okoli svojih hiš imajo vinske trte in rože in po dvakrat na dan se umivajo. Pa proti tujcem so strašansko robati in molijo povitega indijanskega otroka.“

Ker se je taboru dobro godilo, nastala je želja še dalje kaj izboljšavati. Nasvetovano je bilo, naj se prihodnjo pomlad gostilnica sezida in nekoliko poštenih rodbin povabi, da pridejo vanjo stanovat — se ve da vse zavoljo „Sreče“, kateremu bi ženska družba utegnila ugodna biti. Da so toliko dopustili slabemu spolu ti ljudje, ki so zastran njegove čednosti in koristnosti bili zelo skeptični, ta žrtva se da le iz njihove ljubezni do Tommyja razložiti. Nekaj malo se jih je se ve da še upiralo.

Pa načrt je bilo moči še le v treh mesecih izpeljati in tako je manjšina krotko se udala, nadejaje se, da bode med tem kaka nepričakovana ovira nastala.

In taka ovira je nastala!

Še dolgo časa bodo v onih krajih pomnili zimo l. 1851. Globoko je zapadel sneg po sierrah in vsak hudournik bil je reka, in vsaka reka bila je jezero. Vsaka globél, vsaka struga se je spremenila v mogočno penoč vodopad, ki se je bučé po brežinah v dolino spuščal, velikanska drevesa podiral in vso ravnino z vsakoršnimi kosi in razvalinami pokrival. Rudeči pes je uže dvakrat bil pod vodo in Rjovski tabor je bil svarjen pred nevarnostjo.

„Voda,“ je rekel Stumpy, „nam prinaša zlato v globeli. Bila je uže enkrat tu in bode zopet prišla!“

In ravno tisto noč stopil je severni pretok nenadoma črez svoje bregove in je pométal tje gori do trivoglatega dola Rjovskega tabora.

V zmešnjavi, ki jo je napravila šumeča voda, vse mandrajoče drevje in treskoma podirajoča se lesenina in pa tema, ki se je zdelo da z vodo narašča in lepo dolino pomesti hoče iz sveta, — v tej zmešnjavi se je dalo le malo storiti, da bi se

razkropljeni prebivalci tabora sklicali. Ko je jutro napočilo, je bila Stumpyjeva bajta, ki je bila najbližja vodi, odnesena. Malo više v soteski so našli truplo nje nesrečnega posestnika; ali ponos, upanje, veselje, sreča Rjovskega tabora je bila izginila. S potrjim srcem so se vračali, ko jih je neki glas z brega nazaj poklical.

Bil je rešni čoln, ki je proti toku priplaval.

Blizo dve milji niže v dolini, pravili so ljudje v čolnu, da so pobrali moža z otrokom, oba skoro popolnoma obnemogla. Če ju kdo pozna in če sta izmed njihovih?

Le en pogled jih je prepričal, da Kentuck pred njimi leži, grozovito razmečkan in pobit, pa še vedno srečo Rjovskega tabora v rokah držeč. Ko so se na ta tako čudovito združeni par pripogibali, videli so, da je otrok mrzel in da mu je žila nehala biti.

„Mrtev je,“ reče nekdo, Kentuck pa oči odpre.

„Mrtev?“ ponovi s slabim glasom.

„Da, moj dečko, in tudi ti si blizo smrti.“

Smehljaj je razsvetlil oči umirajočega Kentucka.

„Blizo smrti,“ je ponovil, „on me vzame s seboj . . . ., recite fantom, da imam zdaj srečo za večno pri sebi.“

In močni mož, oklepaje se slabega otroka, kakor pravijo da se utapljaajoč človek slamnega stebelca oklepa, odplaval je v ono senčnato vodovje, ki večno proti neznanemu oceanu se vali.

II.

Brown iz Calaverasa.

Da niso bili pomenki preglasni, da nij bilo cigarnega dima in da na oknih Wingdamske poštne kočije nij bilo videti škorenjskih pet, iz vsega tega se je smelo sklepati, da je bila notri med potniki kaka gospa; in da so postajski postopači tam, kder je voz obstajal, se marljivo zbirali, in da so nekako skrb imeli za svoje suknje, klobuke in ovratnike, kaki da so, je dalje kazalo na to, da je dama lepa. Vse to je opazoval gospod Jack Hamlin z visočine kočijaškega sedala, smehljuje se, kakor kak ciničen modrijan. Ne da bi bil lepi spol zaničeval, ali spoznal je v njem neki golufiv element, katerega častenje je človeštvo včasih odvrčalo od ravno tako nestanovitnega

veselja pri igri, s katero se je — da to precej omenimo — po obrtniško pečal.

In ko je doli stopaje svoj ozki črevelj na kolo postavil, še pogledal nij v kočijo, iz katere je zelen pajčolan vihral, ampak je precej začel gori pa doli hoditi, v obrazu preziralno in resnobno malomarnost kazaje, kakoršna je lastna ljudem njegovega stanu in ki je morda najbliža olikani odgoji. S svojo na tesno zapeto suknjo in z mirnim izrazom svojega obraza bil je naravnost nasprotje drugih potnikov, ki so bili nemirni, kakor da bi bili mrzličasti, in hrupno razvneti. Še Bill Masters, ki je bil v Harvardu graduiran, sam Bill Masters s svojo nemarno obleko, s svojim preobilnim zdravjem, s svojimi živahnimi simpatijami za brezzakonje in barbarstvo in s svojimi usti, napolnjenimi s suharjem in sirom, še on, bojim se, da je bil le neromantična postava v primeri s tihim preračunjevalcem verjetnosti bledega grškega obraza in homerske resnobnosti.

Conducteur reče sestì na voz in gospod Hamlin se verne k poštni kočiji. Noga mu je bila na kolesu in lice vstric odprtega kočijskega okna, kar dvoje očij, ki so se mu najlepše na svetu zdele,

sreča njegove. Mirno stopi zopet doli, spregovori par besedic z enim izmed pasažirjev, izprosi, da zmenjata sedež in se potem ravno tako mirno usede na svoje novo mesto znotraj kočije. Gospod Hamlin svojemu modrijanstvu nij nikoli dovoljeval posredovanja, če je bilo treba hitro in odločno ravnati.

Ta vlom Jackov, bojim se, da je ostale potnike prisilil nekako samih sebe zatajevati — zlasti tiste, ki so si prizadevali prikupiti se dami. Eden izmed njih se nagne k njej in ji očividno da vedeti, katere obrtnije da je Hamlin in sicer z eno besedo. Ali je gospod Hamlin slišal, ali je postrežnega sopotnika spoznal za znamenitega jurista, od katerega je pred nekoliko večeri nekaj tisoč dolarjev priigrjal, ne vem povedati. Njegovo blede lice nij kazalo niti najmanjšega sledu. Njegove črne, mirno opazujoče oči so, ne zmenivši se za pravoznanstveno osebo, mimo nje gledale in se prijemale mnogo prijetnejših črt v obličji sosedinje. Indijanski stoicizem, — katerega je, kakor so pravili, od svojih maternih prednikov bil podedoval — mu je na dobro hodil, dokler nijso kolesa po prodji Scottovega broda začeli drdrati in nij kočija pred „Mednarodnim hotélom“ obstala; tam so namreč hoteli obedovati.

Jurist in neki poslanec sta urno planila skozi vrata in se pred nja postavila, da bi svoji boginji pomagala z voza, polkovnik Starbottle pa je vzel njen shawl in solnčnik v svoje varstvo.

Ta mnogostranska postrežnost je napravila za en trenotek neko zmešnjavo in zamudo. Mirno odpre Jack Hamlin druga kočijna vrata in s tisto odločnostjo in gotovostjo, katero omahujoč in nedoločen zarod tako občudovati zna, prime damo za roko, jo tako spretno kakor gracijozno z voza vzame in jo pelje gori k perronu.

Precej glasno hihitanje je bilo slišati s kočijaškega sedala; bilo je od družega cinika, od kočijaža Juba Billa.

„Le pazite na popotno robo svoje dame, gospod polkovnik,“ rekel je s posiljenim sočutjem, gledaje za polkovnikom Starbottle-om, ki je temnega obraza korakal za triumfnim sprevodom, ki se je podal v čakalnico.

Gospod Hamlin nij ostal do kosila. Konj mu je bil uže osedlan in ga je čakal. Naglo je zdirjal skozi plitvino in po peščenem bregu, ter zginil po prašni cesti v Wingdam — kakor kdo, ki beži pred neprijetnim spominom. Prebivalci oprášenih kolib

ob cesti so si z rokami senčali oči, gledali za njim in po konji jezdeca spoznavši, se popraševali: „Kaj neki ima „Jndijanec Jack“ . . . . !“

S peno pokriti boki zelenka so ga vendar zopet k zavednosti spravili. Nij več tako hitel; krenil je po krajši postranski poti in zložno dalje jezdil v drk. Polagoma se je tudi okrajina predrugačila, postajala je bolj idilična. Skozi redčine v smrekovih in platanovih gozdih so se videvali priprosti poskusi kulture — tu je vinska trta se spenjala po podbojih kake bajte, tam v senci vrtnih rož zibala je mati svoje dete. Nekoliko dalje je naletel gospod Hamlin na tropo bosih otrok, ki so po strugi od vrb ob-senčeni brodili, in jih je s svojimi posebnimi burkami tako drzne storil, da so po konjevih nogah k njemu gori na sedlo plezali, tako da je moral nadnavadno oster ž njimi biti; pa še le z nekoliko poljubi in z drobižem se mu je bilo moči odkupiti. In ko je globokeje v gozd zajezdil, kjer nobenega sledu nij bilo kulturi, začel je peti v tako čudovito sladkem, milo in nežno navdušenem, zamolklem tenoru, da sta repnik in drozg ustavila svoj let, da bi ga poslušala. Gospoda Hamlina glas nij bil izurjen; kar je pel, bila je kaka sentimentalna, od črnih

ljubavnih pevcev naučena mesečinska pesem; pa vse je pretresalo nekaj čudovito skrivnostnega, kar je neizrečeno ginilo srce. In res, bilo je čudno gledati, kako je ta sentimentalni igrohlepnež, imajoč revolver za pasom in igro kart v žepu, po mračnem gozdu se glasil, tožeč po svoje „Nelly“ grobu — tako, da so poslušalcem solze oči zalivale. Neki kragulj, ki je ravno bil svojo šesto žrtvo zaklal, je menda v gospodu Hamlinu spoznal sebi soroden značaj, kajti z netajljivim zavzetjem ga je ogledoval in zdelo se je, da je popolnoma pri volji človeku prednost priznati. In res, dasiravno je bil spretnejši za ropanje, peti nij znal.

Pa kmalu je zopet gospod Hamlin skokoma dirjal po veliki cesti. Jarki, sipine, gole brežine, gnila debla stopila so na mesto globelij in gozdov in pričala o bližnji civilizaciji. Potem se je videl zvonik in gospod Hamlin je spoznal, da je došel do svojega doma. Še nekaj trenutij in dirjal je doli po edini ozki cesti, ki se je izgubljala v divji zmesi jarkov, prekopov, razpadlih bajt itd., in je raz konja stopil pred zlato lesketajočimi okni „Magnolijskega salona“.

Prekoračivši dolgo krčemsko sobo odpahne z zeleno flanelo prevlečena vrata, stopi v temno hodišče,

odpre z glavnim ključem druga vrata in bil je v slabo razsvetljeni sobi, katere posebno orodje, dasiravno elegantno in dragoceno za tisti kraj, je bilo uže obrabljeno. Na mizo z vdelanim lesom so bile nove okrogle podobe malane, ki se niso vjemale s prvimi nariski. Vezeni stoli so uže barvo bili izgubili, in sofa, na katero se je gospod Hamlin vrgel, je bila onesnažena z rudečim wingdamskim prahom.

V svoji kletki nij pel. Tiho tu ležeč je ogledoval svetlo barvano sliko na stropu, mlado ženščinobujno mikavnega telesa. Prvič se je domislil, da take ženske še nikdar nij videl in da, če bi srečal tako ženo, se bržkone ne bi zaljubil v njo. Morda je mislil na druge vrste lepoto.

V tem trenutji nekdo potrka na vrata. On ne vstane, ampak le za vrvico potegne, ki je bila očitvidno za to, da je zapah odmikala, ker vrata se odpro in v sobo stopi plečnat močan mož. Pa telesne njegove moči nij bilo v obrazu spoznati, ker, dasiravno čeden, kazal je vendar čudno slabost in mehкотnost; vrhu tega je bilo na njem sledu razuzdanega življenja. Tudi se je zdelo, da je mož pod oblastjo žganja, kajti nekako neumno je strmел v gospoda

Hamlina in potem je boječe in s tresočim glasom izbleknil:

„Mislil sem, da je Katica tukaj.“

Na gospod Hamlinovem obrazu se je prikazal njemu lastni smehljaj. Ker se je bil uže popolnoma izpočil, sedel je po konci in videti je bilo, da je pripravljen v opraviški govor se spustiti.

„Ti nijsi s pošto prišel? Kaj?“ nadaljuje prišlec.

„Ne,“ reče Hamlin. „Pustil sem jo pri Scottovem brodu. Pred pol ure je pač ne bo . . . . Pa kako je s srečo, Brown?“

„Prokleta slabo,“ reče Brown in obličje se mu nabere v izraz brezmočnega obupa. „Zopet so me slekli . . . . Jack,“ je nadaljeval z ječavim glasom, ki nikakor nij pristojal njegovi krepki postavi. „Jack, ali bi mi mogel do jutri pomoči s tisoč dollarji? Glej, jaz moram svoji stari kaj poslati, in — ti si pač uže dvajsetkrat toliko od mene priigral.“ Sklep morda nij bil čisto logičen, pa Jack se za to nij zmenil in je gostu izročil svoto.

„Izgovor s tvojo staro pa bo uže kmalu zastaran, Brown,“ pristavil je kot komentar. „Zakaj naravnost ne rečeš, da potrebuješ za „Pharao“? Saj veš, da nijsi oženjen!“

„V resnici, Jack,“ reče Brown naenkrat resnoben postavši, kakor da bi dotaknenje zlata z dlanjo vsemu njegovemu bitju dostojnosti dalo, „v resnici, jaz imam ženo, pa še lepo . . . . tam zadi v državah. Tri leta je, kar se nijsva videla in celo leto, da ji nijsem pisal. Pa če bo dobra kupčija in če zlati rudnik najdemo, pošljem po njo.“

„In Katica?“ povpraša gospod Hamlin, smehljaje se, kakor prej.

Brown iz Calaverasa, da bi svojo zadrego zakril, je skušal odgovoriti z zvitim pomežikovanjem; pa ker mu je bil duh omračen od whiskeya in obraz tako brez vsega življenja, izpodletelo mu je malo da ne popolnoma.

„E zlodja, Jack,“ reče, „saj veš, da mora človek nekoliko zabave imeti. Pa pustiva to — kaj meniš? ali bi poigrala? Mešaj no karte: teh sto dollarjer dvojno, ali sva bot.“

Jack svojega slabostnega prijatelja čudno pogleda. Morda je vedel, da je temu človeku usojeno, denar izgubiti in rajši hotel svoto v svoj žep nazaj spraviti, nego da bi jo si kdo drugi prisvojil. V znamenje, da je pri volji, prikima in svoj stol k mizi pomakne. V tem trenutji potrka na vrata.

„Katica je,“ reče gospod Brown.

Gospod Hamlin potegne za vrstico in vrata se odpró. Ali prvič v njegovem življenji so mu začele vsemu zmešanemu noge omahovati, prvič v njegovem življenji mu je od vroče krvi zarudelo lice gori do sencev. Kajti pred njim je stala dama, kateri je bil iz wingdamske poštne kočije pomagal in katero je Brown izpustivši iz rok karte s hysteričnim smehom pozdravil, ter zavpil: „Grom in strela, moja stara!“

Pravili so, da je madama Brown svojega moža s solzami in očitljaji obsula. Jaz sem jo videl leta 1857 v Marysville-u, pa ne verjamem tega.

Naslednja številka „Wingdamskega opazovalca“ pa je prinesla pod nadpisom „Ganljivo svidenje“ to-le poročilo:

„Eden tistih lepih in ganljivih prilogov, ki se morejo le v kalifornskem življenji pripetiti, primeril se je pretekli teden v našem mestu. Žena enega izmed najznamenitejših wingdamskih prvakov, sita oslabele in starikave civilizacije in neprijaznega podnebjja vzhodnih krajev, sklenila je s svojim blagim soprogom na zlatem našem obrežji se zopet združiti. Ne naznanivši mu svojega namena podala se je na

dalnji pot in je pred nekaj dnevi sem dospela. Veselje njenega moža je lažje si misliti, nego popisati. Združenje soprogov je bilo neki neizrečeno ganljivo. Upajmo, da bodo ta izgled posnemali.“

Bodi si, da je bil vzrok gospe Brownove vpliv, bodi si srečnejše špekulacije od prejšnjih, gospoda Browna financijske razmere so se posihdob od dne do dne boljšale. Kupil je od svojih sopodvzetnikov njih deleže pri rovu „Sreča dobra“ z denarjem, ki ga je osem do štirinajst dni po prihodu svoje žene priigrjal — kakor so nekateri pravili, drugi pa so, skladno z zagotavljanjem gospe Brownove, da se je njen mož odpovedal igralni mizi, trdili, da mu jih je Jack Hamlin posodil. Sezidal je in s pohišjem oskrbel „Hotél pri wingdamskem mestu,“ ki je bil vedno prenapolnjen gostov, ker je bila njegova lepa žena zelo priljubljena. Izvoljen je bil za poslanca v postavodajni zbor; daroval je cerkvam; eno wingdamsko ulico so na njegovo ime prekrstili.

In vendar je ves svet lahko opazoval, da je tem bolj suh in nervozen postajal, čim bolj se mu je bogatstvo množilo. S priljubljenostjo njegove žene rastla je njegova razdraženost in nestrpljivost. Da si

najpokornejši izmed vseh možev, dal se je mučiti neumni ljubosumnjivosti. Družbene prostosti svoje žene nikakor nij omejeval in sicer za to, ker je, kakor so si hudobno na ušesa šepetali, prvi in edini poskus, svoji možki oblasti veljavo zadobiti, s tako izjavo svojih občutkov odbila, da je prestrašen obmolknil za zmerom. Sicer je tukaj na to se ozirati, da so te in take pravljice po večem prihajale od tistih izmed njenega spola, katere je pri ljubavnih junakih wingdamskih bila izpodrinila; kajti ti občudujejo, kakor malo da ne vsi demokratski vitezi te vrste, najbolj le moč, — naj se kaže kot možka krepost ali kot ženska lepota. Kot olajševalno okolnost, smemo dalje omeniti, da je lepa žena odkar je bila prišla, — nevede postala posvečenica nekega mythologijskega bogočastja, ki je pa njeno ženstvo menda isto tako malo ublaževalo, kakor tisto, ki je nekdanj v neki grški demokratski državi cvetelo. Meni se zdi, da je Brown nekaj slutil o tem. Pa njegov edini zaupnik bil je Jack Hamlin, ki je bil na tako „nesrečnem“ glasu, da očitnega prijateljstva z rodbino nij mogel imeti in jo je tedaj le redko kedaj obiskovat prihajal.

Bilo je sredi poletja in svetla noč. Gospa Brownova, lepa in cvetoča kakor roža, s svojimi

velikimi očmi, sedela je na verandi, da bi se krepčala z vonjavo, katero so lahke sapice s hribov prinašale. Razun tega pa ji je bilo, kakor se je bati, še mar za drugo vonjavo, ki nij bila tako čvrsta pa tudi ne tako celó nedolžna, kakor vonjava iz gozda. Okoli nje namreč so sedeli polkovnik Starbottle, sodnik Boompoiner in najnovejša pridobitev njenemu dvoranstvu, neki tuj potnik. Madama Brown je bila dobre volje.

„Kaj pa ogledujete tu na cesti?“ vpraša galantni polkovnik, opazivši uže pred nekoliko minutami, da je gospa Brownova nekoliko raztresena.

„Prah,“ odgovori vzdihnivši. „Vsaj je le sestre Ane „čreda ovac“.

Polkovnik, katerega literarni spomini nijso segali čez zadnjo številko wingdamskega časnika, je vzel stvar z manj poetične strani.

„Nijso ovce,“ reče, „jezdec je . . . ., sodnik, ali nij to Jack Hamlinov zelenko?“

Sodnik nij mogel odločnega odgovora dati, in ker je gospa Brownova trdila, da sapa prehladna prihaja, da bi mogli reč natančneje preiskati, podali so se nazaj v sobano.

Gospod Brown je bil v konjarni, kamor se je po večerji umikal, — morda je hotel s tem pokazati, kako zaničuje prijatelje svoje žene. Morda pa mu je bil, kakor drugim slabostnim značajem, to poseben užitek, brezumnim živalim neomejeno gospodarovati. V resnici je bilo videti, da mu veliko veselje dela neko kostanjevo-rujavo kobilo vaditi, kaznovati in gladiti, kakor se mu je ravno ljubilo, česar pri madami Brown nij mogel storiti. Kar neki siv konj, ki so ga ravno pripeljali, njegovo pozornost izbudi. Nekoliko prežé okoli sebe najde tudi jezdeca. Brown pozdravi pristrčno in prijazno, Jack Hamlin pa nekako hladno. Pa na Brownove žive prošnje se poda za njim po zadnjih stopnicah v ozko hodišče in od tod v malo sobico, ki je bila proti dvorišču. Postelja, miza, nekaj stolov in stalo za puške in biče — to je bilo vse posebno orodje.

„To je moja celica,“ reče Brown vzdihnivši, se vrže na posteljo in svojemu tovarišu ponudi stol. „Vaša soba je na drugem konci hodišča . . . . . Je zdaj uže več, ko pol leta, da se nijsva drugače videla nego pri obedu. To je prav bridka reč . . . zlasti če je človek gospodar v hiši, kaj ne, Jack?“ reče s prisiljenim smehljajem. „Pa sem vesel, da te

enkrat zopet vidim, prokleta vesel!“ In s postelje Jack Hamlinu prisrčno v roko seže, dasiravno se ta nij podvizal mu v povračilo stisniti roko.

„Peljal sem te sem, ker nijsem v konjarni hotel povedati . . . ., dasiravno uže vedó po vsem mestu . . . . Nij treba luči prižigati, Jack. Mesec dosti svetlobe daje. Položi svoje noge tu na polico pod oknom in sedi poleg mene. Tu v vrči je whiskeya.“

Gospod Hamlin se nij zmenil za to zanimivo naznanilo. Brown iz Calaverasa se je k steni obrnil in nadaljeval:

„Ko bi je ne imel rad, ne bi bilo nič za to. Pa jo ljubiti in biti primoran gledati, kako po tej poti od dne do dne hitreje navzdol hiti . . . . in nikogar ne imeti, ki bi jo zadrževal, to je, kar me peče. Pa jaz sem vesel, da te zopet vidim, prokleta vesel!“

In v temi je tako dolgo okoli sebe tipal, da je prijateljevo roko zopet našel in jo stisnil. On bi jo bil obdržal v svoji roki, ali Jack jo vtakne v žep svoje zapete suknje in z lahkoma povpraša:

„Koliko časa pa je uže taka?“

„Odkar je sem prišla, odkar je v Magnolijsko gostilno stopila. Jaz sem bil tedaj norec, Jack . . . in sem še danes; pa do tedaj nijsem vedel, kako srčno sem jo ljubil. In ona se je meni nasproti vsa spremenila. Pa to še nij vse, Jack; in to je ravno, kar sem ti hotel povedati in za to sem vesel, da si prišel. Ne samo, da me ne ljubi več; ne samo, da se kateremu bodi fantalinu, na katerega koli naleti, dobrika — morda sem igral z njeno ljubeznijo in jo zaigral, kakor vse drugo v Magnoliji. In morda je dobrikanje nekaterim ženskam prirojeno, tudi to za družega nikogar nij nesreča razun za norce. Pa Jack, jaz mislim . . . . . jaz mislim, da ljubi družega . . . . . Ne odhajaj, Jack; ne odhajaj . . . . če ti je samokres na poti, odloži ga . . . . Uže pol leta je zdaj, da se mi zdi nesrečna in osamljena in nervozna. In včasi sem jo iznenadil, ko me je nekako bojzljivo in obmilovalno pogledovala. In pisari nekomu! In ves pretekli teden je svoje reči spravljala — zlatnino, robje, dragotine in drugo šaro — in zdi se mi, Jack, da me hoče zapustiti! — Vse bi mogel pretrpeti, le tega ne . . . . kakor tat se ukrasti . . . .!

Skril je svoje obličje v blazino in nekoliko minut se nij družega slišalo, nego tikanje ure. Gospod

Hamlin si zažge smodko in stopi k odprtemu oknu. Meseč nij več razsvetljeval sobe s svojo lučjo in postelja in njen lastnik sta bila v temo zagrnena.

„Jack, kaj čem početi?“ zasliši se iz teme.

Hitro in odločno se je odgovorilo od okna sem :

„Ustrelj človeka, ko hitro ga zagledaš!“

„Ali, Jack . . . .!“

„Ali se nij sam izpostavil taki nevarnosti?“

„Pa bode li to njo zopet k meni privedlo?“

Jack nij odgovoril, ampak je šel proti vratom.

„Ne odhajaj še, Jack . . . Prižgi svečo in se usedi za mizo. Lažje mi je pri srci, če te vidim . . .“

Jack se je nekoliko obotavljal, potem mu pa je voljo izpolnil. Vzame iz žepa snopič kart in jih meša — tje na posteljo gledaje.

Pa Brown se je bil zopet k steni obrnil. Ko je bil Hamlin karte premešal, jih prevzdigne in položi eno karto na drugo stran mize proti postelji, potem drugo na svojo stran za sebe. Prva karta je bila dvojka, njegova kralj. Potem z nova premeša in prevzdigne. Takrat dobi domišljeni soigralec damo, on sam pa četverko. Jack isto ponovi v tretje. Uspeh je bil: za nasprotnika dvojka, za njega zopet kralj.

„Dva proti trem,“ reče glasno Jack.

„Kaj praviš, Jack?“ vpraša Brown.

„Nič.“

Potem je poskusil s kostkami. Pa vsako krat je dobil šesterko in nasprotnik enojko.

Moč navade je včasih čudovito velika.

Med tem je Brown zadremal — bodi si, da je bil kak magnetičen vpliv v bližini gospoda Hamlina, bodi si bolečine zadušujoči učinek obilnega popivanja, bodi si oboje, toliko je gotovo, da je za zdaj popolnoma odložil svojo žalost.

Jack Hamlin je postavil svoj stol k oknu in je svoje oči pasel po wingdamskem mestu, ki je zdaj tudi mirno spalo. Njega ostri obrisi so tako rekoč voljniji postali in se otopili, barvam je bil blesk nekako zadušen, in bile so bolj trezne po mesečini, ki se je razlivala po vsej okrajini. Sredi nočne tihote slišal je grgrajoče šumljanje vode v jarkih in stokanje smrček onkraj hriba. Potem je pogledal gori k nebu, kder je ravno zvezdica prek blesketajočega nebesnega polja planila . . . ., potem druga, tretja . . . . Ta prikazek je Jack Hamlina napotil na nov način, usodo poizvedovati. Če bi v enej četrti ure zopet zvezdica se utrnila . . . . .

Zdaj je sedel in čakal uro v roki držeč pač dvakrat toliko časa, ali znamenje se nij ponovilo.

Ura je bila dve — še zmerom je spal Brown. Hamlin stopi zopet k mizi, ter potegne iz žepa pis-mice, katero pri berleči svečni luči prebere. Imelo je le s črtnikom od ženske roke pisano vrsto:

„Pričakuj me pri pristavi — z vozom — ob treh.“

Spalec se je nemirno obrnil in se potem zbudil.

„Si-li še tu Jack?“

„Da.“

„Ne hodi še proč. Meni se je ravno zdaj sanjalo, Jack . . . . meni se je sanjalo o prejšnjih časih. Videl sem sebe s Suzano zopet pred oltarjem in duhovnik, Jack . . . . ugani, kdo da je bil? . . . . ti si bil duhovnik, Jack, ti!“

Igralec se je zasmijal in se usedel na poste-ljišče, — pismo še zmerom v roki držeč.

„To je dobro znamenje, kaj ne?“ vpraša Brown.

„Mislil bi, da . . . . Ali stari dečko, ne bi li bilo bolje, da bi ti vstal?“

Ta prisrčna beseda nij ostala brez uspeha. S pomočjo Jack Hamlina stegnene roke se je vzdig-nil. „stari dečko“.

„Smodko?“

Nezavedoma vzame Brown ponujeno smodko.

„Ognja?“

Jack zviije pismice v špiralo, je nažge in ponudi prijatelju. In držal je pismice, dokler nij skoro vse izgorelo; ostanek pa je vrgel kakor žarečo zvezdo skozi odprto okno. Gledal je, kako je padal in potem se je vrnil k prijatelju.

„Stari dečko,“ začel je govoriti, Brownu obe roki na rame položivši, „v desetih minutah bom na veliki cesti in bom izginil kakor ona iskra. Ne bova se več videla. Pa predno odidem, daj si nekaj svetovati od norca. Prodaj vse, kar imaš, vzemi ženo in zapusti z njo to deželo. Ta kraj nij niti za tebe niti za njo. Reci ji, da mora s teboj — prisili jo, če ne bo hotela. Ne javkaj zarad tega, da ti ne moreš biti svetnik in ona ne angel. Bodi mož in ravnaj z njo, kakor z ženo. Ne vedi se, kakor norec. Z Bogom!“

Iztrgal se je iz Brownovega objetja in kakor srna odhitel doli po stopnicah. Pri hlevnih vratih zgrabil je na pol bedečega hlapca za vrat in ga k zidu tiščal.

„V dveh minutah moj konj osedlan ali — —“

Kar je zamolčal, je bilo strašno razumljivo.

„Gospa je rekla, da potrebujete voz,“ jecljal je mladenič.

„Naj vrag vzame voz!“

Konj je bil tako hitro osedlan, kakor so le zamogle tresočče se roke prestrašenega hlapca ravnati zapone in remenje.

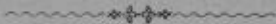
„Se-li je kaj zgodilo, gospod Hamlin?“ reče mož, ki je, kakor vsi ljudje njegovega stanu, energijo svojega ognjevitnega gospoda občudoval in res bil v strahu za njega.

„Proč, s pota!“

Hlapec plane nazaj. Kletvica, skok, kratek topot kopit in Jack je bil na veliki cesti. Še en trenotek in na pol zaspanim očem mladega moža je bil le še videti kot v daljavi naprej se valeča megla prahu, na katero se je zvezda, ki se je bila ravno od svojih sester odločila, kakor goreč snop spustila.

Pa uže rano v jutro slišali so prebivalci kolib ob wingdamski cesti, pojoč glas, čist in jasen kakor škrjančka, ki se je na milje daleč po polji razlegal. Tisti, ki so spali so se obrnili na svojem trdem ležišču, da bi sanjali o mladosti in ljubezni nekdanjih

dnij. Može z zarujavelimi obrazi in pohlepni zlatokopi, ki so uže bili pri delu, so prenehali kopati, in se ponaslonili na svoje lopate, da bi poslušali tega romantičnega klateža, ki je rožnatim žarkom vzhajajočega solnca nasproti jezdil.

III.

Tennesseejev compagnon.

I.

Ne verjamem, da bi bili kedaj poznali njegovo pravo ime. Pa to, da tega nismo vedeli, nam v družbenem življenji še nikdar nobene zadrege nij napravilo, ker v Sandy-Baru je bila večina ljudij leta 1854 iz nova krščena. Včasih so bila imena vzeta od kake posebnosti v obleki; včasih so jim bile vzrok čudne navade, kakor pri „Solnem Billu“, ki je bil tako imenovan, ker je svoj vsakdanji kruh z neznano veliko porcijo te kemične tvarine užival; ali kaka nesrečna napaka v govoru, kakor pri „železnem piratu“ — pohlevnem, neškodljivem človeku, ki si je to strašno ime pridobil po nesrečnem izgovarjanji besede „železni pyrit“. Nij nemogoče,

da so to bili začetki priproste heraldike, pa izpovedati se moram, da so ta imena najbolj prihajala od tod, ker je v onih časih vsakaterega moža pravo ime zgoli le po njegovi lastni, ne zelo polnoverni povedbi bilo poverjeno.

„Vi se imenujete Clifford, kaj ne?“ je rekel Boston z neskončnim zaničevanjem, obrnivši se do strahljivega prihodnika. „Ves pekel je uže poln teh Cliffordov!“ In predstavil je nesrečneža, ki mu je bilo slučajno res Clifford ime, svojim tovarišem kot „Karelčka šoja“ — hudoben izmislek, katerega nasledke je Karelček vse svoje žive dni moral nositi.

Pa da se vrnemo k Tennesseejevemu compagnonu — nijsmo ga nikoli drugači, nego pod tem opisovalnim imenom, poznali. Še le pozneje smo izvedeli, da je nekdam tudi kot samostojno, samosvoje bitje eksistiral. Kakor je bilo videti, je bil leta 1853 Poker-Flat zapustil in se v San Francisko odpravil — kakor je rekel, si tam ženo poiskati. Pa nij prišel dalje nego do Stocktona. Tu ga je neka mlada oseba zadržavala, ki je v krčmi, v kateri je obedoval, stregla. Nekega jutra ji je nekaj rekel, kar ji je dalo povod se mu ne nemilostno nasmehljati in z nekako koketnostjo krožnik krušnih režnjev v resnobno

in pošteno k njej obrnjeno lice zagnati — po tem je ubežala v kuhinjo. On se je podal za njo in ko se je nekaj minut pozneje zopet prikazal, poznati mu je bilo na lici še družega sledu kakor od krušnih režnjev; pa vrnil se je kot zmagalec. Osem dnij pozneje ju je mirovni sodnik združil kot moža in ženo in zopet sta se preselila v Poker-Flat. Dobro vem, da bi se ta epizoda lahko dala bolj poetično popisati. Pa rajši prigodek tako pripovedujem, kakor so si ga v zlatorudnikih in krčmah v Sandy-Baru pripovedovali — v krajih, koder so odločno nagnenje imeli, vse s humorističnega stališča jemati, in za to je tudi vse, kar je bilo čutstvenega, posoljeno bilo s šalo.

O zakonski sreči poročencev se je malo izvedelo, morda za to, ker je Tennessee, ki je tedaj s svojim drugom pod eno streho bival, nekega dne ugodno priliko porabivši za svoj račun mladi ženi nekaj rekel, čemur se je, kakor pravijo, zopet ne nemilostno nasmehljala in se sramežljivo umaknila — takrat do Marysville-a, kamor je Tennessee za njo prišel, ter sta si tam domačijo ustanovila, — pa brez pomoči mirovnega sodnika. Tennesseejev drug je, kakor je bila njegova navada, izgubo svoje

žene mirno in dostojno pretrpel. Pa vsak se je zavzel, ko je prvi srčno segel v roke Tennesseeju in ga prijazno k sebi vzel, ko se je bil nekega dne iz Marysville-a domu vrnil, brez žene svojega druga — ker se je bila tretjemu nasmehljala in se ž njim umaknila.

Fantje, ki so se bili v globeli znašli, pričakovani dvoboj gledat, so bili seveda razkačeni zaradi tolikega prijateljstva in morebiti bi bili svoji razkačenosti dušek dali s sarkazmi, da nij bilo v očeh Tennesseejevega druga nekaj brati, kar je pričalo, da te reči s humorističnega stališča ne smatra. In res, bil je resnoben mož, in njegova navada, vse na varni, praktični strani prijemati, je bila prav neprijetna takim ljudem, ki so zamotljajem v življenju rajši videli tragično rešitev, vendar pa jim je zelo imponirala.

Med tem je bilo javno mnenje o Tennesseeji od dne do dne neugodnejše. Kot igralec je bil uže zdavnaj znan in nekaj časa je tudi sumnja nanj letela, da krade. Ta sumnja je tudi Tennesseejevega druga zadevala, kajti da je njijno prijateljstvo vkljub gori pripovedanemu prigodku ostalo, tega si nijso mogli drugače razlagati, nego tako, da so mislili, da

ne le pri kopanji zlata, ampak tudi pri postavno prepovedanih rečeh v družbi delujeta. Poslednjič so Tennesseeja na samem dejanji zasačili. Nekega dne se je bil sešel na poti k Rudečemu psu z nekim potnikom. Tujec je pozneje pripovedoval, da mu je Tennessee z najzanimivejšimi anekdotami kratek čas delal, da je pa kar nenadoma zabavo zelo nelogično sklenil z besedami:

„Zdaj pa, mladi mož, prosim za Vaš nož, Vaše samokrese in Vaš denar. Glejte, Vaše orožje bi Vas v Rudečem psu le v sitnosti zaplelo in Vaša mošnja bi bila le skušnjava za hudobne ljudi. Če prav pomnim, rekli ste, da v San Francisku bivate — skušal bom v kratkem Vas tam obiskati.“

Omeniti je, da je Tennesseeju bila prirojena šaljivost, ki se tudi pri najresnobnejših opravilih nij popolnoma zatajevala.

Sicer je to bilo njegovo poslednje junaštvo. Rudeči pes in Sandy-Bar sta se združila proti cestnemu tolovaju. Skoro tak lov so napravili nanj, kakor na njegov izgled, na mojstra medveda.

Ko so se mreže okoli njega zategovale, poskusil je obupno zadnjič se rešiti: izprožil je svoj revolver na mnežico, ki mu je bila za petami in je

bežal v medvedji berlog. Pa pri izhodu mu majhen mož sedeč na sivem konji pot zapre. En trenotek sta se moža molče v obraz gledala — oba enako neustrašljiva, oba enako samozavestna, oba, zastopnik pravice, kakor tolovaj, — oba prava zgleda družbe, katera bi se bila v sedemnajstem stoletju junaška zvala, ali devetnajsto jo je kratko zaznamenovalo kot družbo „brez vsakega načela“.

„Pokažite mi svojo igro — jaz napovedam,“ mirno reče Tennessee.

„Dva trumfa in en as,“ ravno tako mirno odgovori nasprotnik, kažoč dva revolverja in bodalce.

„Tedaj sem izgubil,“ zavrne Tennessee.

Izrekši to igralsko besedo, vrže svoj samokres kot brezkoristno reč proč in z biričem nazaj odjezdi.

II.

Bila je soparna noč. Še hladeča sapa, ki je navadno zavejala, kadar je solnce za trnovitim gorskim grebenom izginilo, je ta večer izostala. V majhni dolini je človeka razgreti smolnati duh od smrečja zadušiti hotel, in po obrežji reke gnjijoči naplavljeni les je polnil zrak z utrudujočimi, nezdravimi sopari.

Še vedno so po taboru, kakor po dnevi, huda razvnetost in divje strasti vladale. Ob reškem bregu so nemirno sem in tje skakljale lučice, toda rujavo-žolta voda jih nij mogla odsevati. Od črnega smrečja so se svetlo ločila okna starega poslopja, in skozi nezakrita stekla so lahko zdolaj videli postopači postave tistih, ki so imeli tam gori odločiti usodo Tennesseejevo. Nad vsem tem pa se je v ostrih obrisih daleč na temnem obnebji vzdigala sierra v veličastnem miru, in nad njo v še večji daljavi so se blisketale ravno tako brezstrastne zvezde.

Pravdo so razvijali Tennesseeju tako nepristransko, kakor je to bilo mogoče pri sodnji, katere udje — prvosednik kakor porotniki — so nekako čutili, da jim je dolžnost prejšnje nepravilnosti ukle nitve in zatožbe s svojo sodbo opravičiti. Nemesis sandy-barska je bila nepreprosljiva, pa maščevanja hlepna nij bila. Razdraženost in osobni občutki pri lovu so minili. Ker so imeli svoj plen v svoji gotovi oblasti, je bilo sodništvo pripravljeno potrpežljivo vse poslušati, kar bi se dalo povedati v zagovor zatožencu — toliko bolj, ker so uže naprej bili prepričani, da ne bode zadostilo. Ker sodniki sami niso imeli nobene dvombe več, bili so pripravljene jetniku

prepustiti, da vsako dvombo, ki bi v njegovem duhu še mogla biti, v svojo korist porabi. Trdno prepričani, da mora biti po občnih načelih obešen, dovolili so mu več časa v zagovarjanje, nego je, kakor je bilo videti, njegova brezskrbna drznost zahtevala.

Vse je kazalo, da je kritični položaj ujetnikov sodnijskega prvosednika bolj vznemirjal nego ujetnika samega, ki je, sicer ves brezskrben vražje veselje imel, da je onemu tako odgovornost nakopaval.

„Pri tej igri prežim,“ je nespremenjeno pašaljivo odgovarjal na vsako vprašanje.

Prvosedniku, — ki je bil tudi njegov birič — je bilo eno trenotje skoro žal, da ga nij v jutro kar na mestu ustrelil; vendar je hitro ukrotil to človeško slabost, češ, da sodniku ne pristoji. Ko se je med tem naznanilo, da je Tennesseejev drug prišel zagovarjat ujetnika, so ga precej brez ugovora pustili pred sebe. Morda so mlajši udje sodnije, katerim se je postopanje strašno obširno zdelo, nekako ga kot rešitelja pozdravili.

Kajti bil je vse bolj, nego znamenita prikazen. Kratke in čokaste postave, z oglatim, od solnea skoro čeznaravno opečenim licem, oblečen v slab suk-njič iz jadvovine in v hlače pomazane in poškropljene

z rudečo zemljo, — videti ga takega je moralo vsakako človeka udobrovoljiti; takrat pa je bil utisek celo smešen. Ko se je pripognil težko vrečo, ki jo je nesel, pred sebe postavil, bilo je iz nekih deloma pokazujočih se napisov spoznati, da je blago, s katerim so mu bile hlače krpane, izprva bilo za manj častihlepno obleko odločeno. Vendar se jim je zelo resnobno postavil in potem, ko je s posiljeno prisrčnostjo vsakemu pričujočih v roke segel, si je resnobni obraz brisal z rudečim robcem, ki je komaž za spoznanje svetleji bil od barve njegovega lica, je položil, da bi si misli zbral, svojo težko roko na mizo in je prvosednika tako-le ogovoril:

„Sem ravno mimo šel,“ začel je, kakor da bi se izgovarjal, „pa sem si mislil: boš malo noter stopil pogledat, kako je kaj s Tennesseejem . . . . . mojim drugom. Je vroča noč. Ne pommim, da bi bili tu v Sandy-Baru kedaj imeli tako vreme.“

On preneha; ker se pa nikdo v meteorologijski razgovor ne spusti, zopet na pomoč vzame rudeči robec in si nekaj minut marljivo lice drgne.

„Ali imate kaj ujetniku na korist povedati?“ vpraša naposled prvosednik.

„Saj res!“ reče Tennesseejev drug, in videlo se mu je, da se je čutil olajšanega. „Sem prišel sem kot Tennesseejev drug . . . . ga poznam blizo štiri leta . . . . sem vse ž njim delil: dobre in hude dneve, dež in solnce. Kar je bilo po njegovo, nij bilo zmerom tudi po moje, pa mladi mož nij je imel misli, nij je naredil bedarije, da jaz za njo ne bi bil vedel. In zdaj pravite Vi meni, pravite — po prijateljsko in kakor mož možu — Vi pravite: Imate li kaj njemu na korist povedati? In jaz pravim Vam — po prijateljsko in kakor mož možu — pravim: „Kaj bi naj človek vedel o svojem drugu!“

„Je-li to vse, kar imate povedati?“ nepotrpežljivo vpraša prvosednik, ki je menda čutil, da je nevarno nagnenje, vse od šaljive strani prijemati, uže začelo v sodnikih milejše občutke zbudjati.

„Tako je,“ nadaljeval je Tennesseejev drug. „Nij moja reč, proti njemu kaj povedati. In kako stoji ta stvar prav za prav? Glejte, Tennesseeju denarji poidejo, čisto mu poidejo, pa nima toliko srca, da bi svojega starega tovariša za nje poprosil. Kaj tedaj stori Tennessee? Preži na tujca in ga zgrabi. In Vi prežite na njega in zgrabite njega. Čast je tedaj na obeh straneh enaka. In zdaj

prašam Vas, ki ste pameten mož, in Vas vse, gospoda moja, ki ste ravno tako pametni, prašam Vas, ali nij tako?“

„Zatoženec,“ reče sodnik segši mu v besedo, „ali imate tega moža kaj vprašati.“

„Ne, ne!“ živahno nadaljuje Tennesseejev drug, „to igro jaz sam igram. Da v to stvar do dna sežemo, taka-le je: Tennessee je nekemu tujcu, ki je v naš tabor potoval, nekaj hudo naplel in nekaj preveč od njega zahteval. In zdaj koliko je plačati? Eni bi rekli več, drugi manj. Tukaj je sedemnajststo dollarjev nekovanega zlata in ura — vsa moja zaloga — mislim da zdaj smo bot!“

In predno mu je kdo zabraniti mogel, izpraznil je vrečo na mizo.

Nekoliko trenutij je bilo njegovo življenje v nevarnosti. Več porotnikov je skočilo na noge, marsikatero roke so segle po skritem orožji in da se nasvet, čez okno ga vreči, nij izvršil, ubranil je o pravem času le prvosednik. Tennessee se je začel smijati, njegov drug pa, kakor da bi vsa razkačenost se nikakor njega ne tikala, je mislil, da ima zdaj zopet priliko si lice drgniti s svojim robcem.

Ko je bil zopet mir in so bili možu s krepkimi besedami in prav razumljivo z rokami mahaje dopovedali, da se Tennesseejevo hudodelstvo ne da z denarji oprati, tedaj je resnobnejše in krvoželjnejše nabral svoj obraz, in tisti, ki so blizo njega stali, so opazili, da se mu je roka na mizi nekoliko tresla. Nekoliko časa se je obotavljal, predno je denar zopet v vrečo pograbil — kakor da ne bi še bil popolnoma zapopadel vzvišenega pravočutja, katero je navdajalo sodništvo, in kakor da bi ga misel vznemirjala, da morda nij dosti ponujal. Potem se obrne k prvosedniku in reče:

„To igro sem jaz sam igral, čisto sam, brez svojega druga,“ se prikloni in hoče iz dvorane; kar ga prvosednik nazaj pokliče.

„Če imate Tennesseeju kaj povedati, bi pač najbolje storili, da bi mu zdaj povedali.“

Takrat so se, prvič ta večer, ujetnikove oči srečale z očmi njegovega čudnega odvetnika. Tennessee se mu nasmehlja, kažoč svoje bele zobe in mu poda roko rekoč:

„Izgubil si, stari dečko!“ Tennesseejev drug ga prime za roko in reče:

„Sem ravno mimo šel, pa sem si mislil: boš malo gori stopil in pogledal, kako reči stoje.“

Potem zopet roko izpusti in dodavši, da je „topel večer“ si zopet drgne lice z robcem, potem odide in ne zine besedice več.

Moža se v tem življenji nijsta videla več. Kajti sodniku Lynchu — ki je pač slab, kratkoumen tutec, pa nikakor ne podkupljiv človek — je bila s tem neslišana sramota storjena, da ga je hotel podkupiti in to je odločilo Tennesseejevo usodo; vsemu omahovanju je to konec storilo in o svitu so ga z močnim spremstvom peljali na vrh Marleyskega hriba, da bi ga tam obesili.

Kako je mirno pretrpel svojo usodo, kako se je branil še kaj v svojo obrambo povedati, kako izvrstne so bile naredbe odbora za varnost, — vse to, zavito v moralno svarilo vsem prihodnjim hudodelnikom, se je poročalo, kakor gre, v naslednjem številu „Opazovalca v Rudečem psu“, katerega izdavalatelj je bil navzoč pri izvršitvi sodbe; na njegove krepke besede z velikim zadovoljstvom zavračam čitatelja. Ali o lepoti onega poletnega jutra, o osrečujoči harmoniji med nebom in zemljo, o zbujujočem se življenji prostih gozdov in pred vsem o

neskončnem miru, ki je bil po vsej obširnej naravi — o tem nij „Opazovalec“ imel nič povedati, ker nij spadalo k morali. In vendar so ptiči peli in so cvetice cvele in je solnce sijalo ravno tako jasno, kakor prej, tudi potem ko je malosrčno in nespačetno delo bilo izvršeno in je eno življenje z vsem, kar bi bilo še zamoglo in za kar je bilo uže odgovorno, izletelo iz spačenega telesa, ki je med nebom in zemljo viselo . . . . Morda je prav storil „Opazovalec“ da se v naravne slike nij vpuščal.

III.

Tennesseejevega druga nij bilo med množico, ki je stala okolo nesrečnega drevesa. Ko so pa gledalci se hoteli razkropiti, obračale so se jim oči na čudno prikazen dvokolnice, v katero je bil osel vprežen in je mirno stala ob cesti. Bliže prišedši so precej zpoznali častitljivo „Jenny“ in dvokolesni vozič kot lastnino Tennesseejevega druga, ki je ž njim prod in blato iz svojega zlatopralsčca odvažal. Nekoliko stopinj dalje so videli lastnika tega vozila, ki je pod javorom sedel in si pot brisal z razbe-ljenega obraza. Ko so ga vprašali, kaj da hoče tu,

odgovoril je, da je prišel po truplo „ranjkega“, „ako odbor nič ne bode ugovarjal“. On da neče ničesar „prenagлити“; ker danes ne dela, lahko počaka, in kadar bi gospodje z „ranjkim“ vse dokončali, vzel bi si ga on.

„In če je kdo med vami,“ pristavi po svojem prostem in resnobnem načinu, „da bi se hotel pogrebu pridružiti, naj pride.“

Morda se je zgodilo vsled onega nagnenja za vse humoristično, katero sem uže poudarjal kot značilno posebnost Sandy-Bara, morda tudi iz blažjega namena — pa dve tretjini postopačev ste precej sprejeli povabilo.

Bilo je o poldne, ko so Tennesseejevo truplo njegovemu drugu izročili. Ko se je dvokolnica nesrečnemu drevesu približala smo opazili, da je bil na njej robato iztesan podolgast zaboj, ki je bil, kakor je bila podoba, iz desek kakega zlatopralsiča narejen in do polovice s skorjo in smrekovim igličjem napolnjen. Razun tega je bil voz z vrbovimi vejicami in dišečim javorovim cvetjem ozaljšan. Ko je bilo truplo v trugo položeno, pokrije je Tennesseejev drug s kosom posmoljene jadvovine; potem sede na ozko sedalo spredaj, in noge na ojesu držeč, požene

svojo majheno oslico. Vozilo se je polahko dalje pomikalo v pošteni stop, katerega je bila „Jenny“ tudi pri manj slovesnih prilikah vajena.

Možje so — nekoliko radovedni, nekoliko se šaleči, pa vsi humoristične volje — poleg dvokolnice stopali, eni pred skromnim katafalkom, drugi ne daleč za njim. Pa bodi si, da se je pot zožil, bodi si, da je zmagal čut za spodobnost: kmalu se je družba sparoma zvrstila, je redno stopala in tudi v drugem obziru dobila podobo pravilne procesije. Janez Folinsbee, kateri je iz prva pantomimično na domišljeno trobento pogrebno popotnico trobil, se je nehal truditi, ko se nikomur nij dopadalo — morda za to, ker nij imel lastnosti pravega humorista: zadovoljen biti z lastnim veseljem nad svojo šalo.

Pot je peljal skoz medvedji berlog, ki je bil zdaj po mrtvaško pregrnen in v senco zavit. Rudeča drevesa, katerih mahovita debela so globoko v rudeči zemlji tičala, so stala drugo za drugim ob cesti in prek viseče veje so čuden blagoslov pošiljale mimo potujoči mrtvaški trugi. Zajec, iz spanja preplašen, je strmeč in s poljočim srcem po konci sedel v praproti ob cesti, ko je truma mimo šla; veverice so se podvzale na najviših vejah si varno stališče

najti; modre srake so razpenjale svoje peroti in med njimi naprej letale, kakor kurirji — noter do obmestja sandy-barskega in do samotne kočé Tennesseejevega druga.

Tudi če bi bil kdo o ugodnih okolnostih to bivališče videl, ne bi bila prijaznega utiska v njem pustila. Lega nij bila nikakor slikanja vredna, okrajina pusta in ne lepa, in iz okolice so se širili vsi oni smrdljivi sopari, po katerih se gnjezda kalifornskih zlatokopov odlikujejo. Vrh tega je kočá užé razpadala. Nekoliko stopinj od nje je bilo z neoglaženim koljem malo zemljišče obmejeno, katero je bilo Tennesseejevemu drugu in njegovej ženi ob času kratke njijne zakonske sreče za vrt; zdaj je bilo z gosto praprotjo zarasteno. Bliže prišedši smo se začudili, vidé, da to, kar se nam je od daleč zdelo nov poskus obdelovanja, nij nič družega, nego zemlja okoli odprtega groba ravno izkopana.

Dvokolnica je postála pred ograjo; vsako ponujano pomoč, z istim mirnim zaupanjem v samega sebe, katero je obdržal pri vsem obredu, odvráča, vzdigne Tennesseejev drug neoglaženo trugo na svojo ramo in jo spusti brez druge pomoči v ozko jamo. Potem pribije na njo desko namesto pokrova, se

postavi na malo gomilo zraven groba, vzame klobuk z glave in si začne počasi z robcem obraz drgniti. Okolo stoječi so razumeli, da je to vvod v govor in hitro so po okolo ležečih hlodih in kamenih pričakovalnega obraza posedli.

„Če je človek,“ začne počasi Tennesseejev drug, „celi dan okoli letal, kaj stori potem, kadar se zmrači? No, tedaj se pač seveda domu vrne. In če se sam ne more domu vrniti, kaj ima potem njegov najboljši prijatelj storiti? No, domu ga peljati! In tako je pohajal Tennessee in mi smo ga z njegovih pohajkov domu spravili.“

Prenehal je za trenotje, pobral kos kremenca, ga drgnil po svojem rokavu, in potem nadaljeval:

„Nij to bilo prvokrat, da sem ga na ramah nosil, kakor ste me ravnokar storiti videli. Nij prvokrat, da sem ga v to kočjo spravil, ko si sam nij mogel pomagati. Nij prvokrat, da sva jaz in „Jenny“ tam-le na hribu nanj čakala, ga pobrala in domu spravila, ko nij mogel govoriti in naju nij spoznal. In zdaj, ko je zadnjokrat, vidite“ — preneha in polagoma kremen po rokavu drgne — „vidite, zdaj je to nekoliko težavno opravilo za njegovega tovariša. In zdaj, gospoda moja,“ pridejal

je nenadoma prijemši za lopato z dolgim lopatiščem, „zdaj je pogreb končan in Tennessee in jaz se Vam zahvaljujema za vaš trud.“

Še zmerom vsako ponujano pomoč odvrtače začel je grob izpolnjevati, hrbet proti množici obrnivši, ki se je po kratkem obotavljanji počasi razšla. Ko so nekateri gredé čez mali hribček, ki je pogledu Sandy-Bar zakrival, nazaj ozirali, zdelo se jim je, da vidijo Tennesseejevega druga po končanem delu na nasutej gomili sedečega — lopato med kolena držočega in obraz v svoj rudeči robec zakrivajočega. Drugi pa so trdili, da na tako daljavo njegovega obraza od robca nij moči razločiti, in tako je ostalo to vprašanje nerešeno.

* * *

Pri obratu, kateri je prišel za živahno razvnetostjo onega dne, nij bil pozabljen Tennesseejev drug. Skrivna preiskava ga je očistila vsake sokrivde pri Tennesseejevih hudodelstvih in le glede njegovega dušnega stana so nekoliko dvomili.

Ves Sandy-Bar si je v dolžnost štel ga obiskovati in mu vsake vrste priprostih pa iz srca

prihajajočih prijaznostij izkazovati. Pa od onega dne, ko se je sodba izvršila, je vidoma pojemala moč njegovih mišic in njegovo korenjaško zdravje; in ko se je deževje začelo in so prve nežne travne bilke iz kamenite gomile nad Tennesseejevim grobom priklile, moral je v posteljo.

Nekega večera, ko je vihar smreke poleg kočē stresal, da so s svojimi tankimi prsti po strehi praskale, in ko se je doli slišalo hrumenje in šumenje narasle reke, privzdigne Tennesseejev drug glavo z blazine in reče:

„Čas je iti po Tennesseeja; moram „Jenny“ vpreči v dvokolnico.“

In bil bi iz postelje skočil, da ga nij strežnik zadržal. Pa tudi z njim se bojujoč nadaljeval je svoje čudne domišljije:

„Tam, tam, Jenny . . . . . le krepko korakaj, stara devica! . . . . . Kaka temna noč! . . . . . Pazi na kolovoz . . . . . pa tudi na njega, stara Jenny . . . . . Veš, včasi, kadar je do nezavesti pijan, se zgrudi na sredi ceste . . . . . Hajdi, naprej! naravnost proti smreki, ki stoji gori na griču! Tukaj — ali ti nijsem povedal! — tukaj

je! . . . . . in nama gre nasproti . . . . . čisto
sam . . . . . in trezen . . . . . in svetlega obraza
Tennessee! Tennessee! Jaz sem, tvoj drug!“

In tako sta se zopet videla.

IV.

Pregnanci iz Poker-Flata.

Ko je gospod John Oakhurst, strokovnjak v igri, v jutro 23. novembra 1850 v glavno ulico Poker-Flata iz hiše stopil, prepričal se je, da se je od prejšnjega večera v moralnem ozračji tega kraja nekaj spremenilo. Dva ali trije možje, ki so se resnobno razgovarjali, so obmolknili, ko se jim je približal, in se pomenljivo pogledavali. Prazničen mir je vejal po zraku, in to je bilo v naselbini, v kateri niso bili vajeni prazniških vplivov, nesrečno znamenje.

Gospoda Oakhursta so, kakor je njegovo mirno, zalo lice kazalo, ta znamenja malo skrbela. Ali pa je kaj slutil o vzroku, to je drugo vprašanje.

„Dozdeva se mi“ — mislil je sam v sebi, — „da nekoga sledijo, — mogoče, da sem jaz.“

Tedaj je mirno svoj robec, s katerim si je rudeči prah poker-flatski s škornjev obrisal, zopet v žep vtaknil in svojega duha nij več dalje nadlegoval z dozdevki.

V resnici so Poker-Flatčani „nekoga sledili“.

Zadnji čas jim je izginilo več tisoč dollarjev, dva konja in eden odličnih someščanov; in zdaj je vzplamenel v njih neki čednosten obrat, ki pa je bil ravno tako nepostaven in posilen, kakor katerokoli dejanje, ki je rodilo ta obrat. Skriven odbor je sklenil mesto vseh nepriličnih in sumljivih ljudi očistiti. To se je za večne čase uže zgodilo gledé dveh mož, ki sta z vej neke platane tam gori v globeli visela, in začasno s pregnanjem nekih drugih sumljivih značajev. Žal mi je, da moram povedati, da je tudi nekaj dam med njimi bilo. Vendar sem dolžen nežnemu spolu konstatirati, da so se one s svojim pohujšljivim vedenjem živile, in le take lahko določljive glavne grehe se je upal Poker-Flat soditi.

Gospod Oakhurst se nij motil, ko se mu je dozdevalo, da tudi on v to vrsto spada. Nekoliko udov skrivnega odbora je bilo po sili hotelo, naj

ga obesijo, ker tako bi morda ne le drugim v strah očiten izgled ostre kazni dali, ampak tudi najgotevjšo pot našli, po kateri bi iz njegovih žepov v svoje pograbili svote, katere si je od njih priigralski.

„Proti vsej pravici je,“ reče Jim Wheeler, „pustiti, da ta mladi mož iz Rjovskega tabora — popolnoma tuj človek — naš denar odnaša.“

Ker so pa tisti, ki so tako srečni bili, da so od gospoda Oakhursta kaj priigralski, nekak čut za pravico v srcih imeli, so bili zastopniki onega ozkosrčnega krajnega predsodka premagani. Gospod Oakhurst je svojo obsodbo v pregnanstvo z modrijansko mirnostjo sprejel — s toliko večjo hladnokrvnostjo, ker je slišal, da so njegovi sodniki omahovali. On je bil preveč igralske narave, da bi se ne udajal usodi. Za njega je bilo življenje, ako bi bila uže velika sreča, negotova igra, in rad je navadne procete lastniku banke priznaval.

Truma oboroženih mož je spremila pregnano brezbožstvo poker-flatsko do obmestja nasebine. Razun gospoda Oakhursta, ki je bil znan zaradi svoje hladnokrvnosti in kateremu v strah je bilo oboroženo spremstvo odločeno, bila je v pregnani družbi mlada ženščina, ki je bila po domačem priimku „vojvodinja“

znana; potem neka oseba, ki si je bila pridevek „mati Shipton“ pridobila; in na zadnje še „strije Billy“, ki je bil dovršen pijanec, in vrh tega je sumnja nanj letela, da je zlatoprališča okradel. Jez-deci niso nikakoršnega besedovanja zbudili med gledalci; tudi spremstvo je trdo molčalo. Še le, ko so do klanca, ki je bil skrajna meja Poker-Flata, dospeli, ogovoril jih je načelnik popolnoma stvari primerno: Prepovedalo se je pregnancem pod smrtno nevarnostjo vrniti se.

Zdaj še le, ko je spremstvo izginilo, so dosih-mal zadržavani občutki dušek dobili v nekoliko histe-ričnih solzah vojvodinje in v par priprostih kletvicah matere Shipton; iz ust strijca Billyja pa se je prava-toča obrekovalnih psovek usula. Modrijanski Oakhurst sam je molčal. Mirno je poslušal matere Shipton željo, komu srce iz telesa izrezati, ponavljano trditev vojvodinje, da hoče na potu umreti, kakor tudi strašne kletve strijca Billyja, ki so iz njega priha-jale, kakor da bi jih kdo iztiskaval. Z ono humo-ristično uljudnostjo, ki znači ljudi njegove vrste, je silil, naj se zameni njegov ježni konj, „kupa pet“ imenovan, z borno mulo, katero je vojvodinja jezdila. Pa tudi ta blagi čin nij mogel večje simpatije med

izseljenci roditi. Mlada ženska je svoje vele in nekoliko razcefrane rože s slabim poskusom koketnosti urejevala. Mati Shipton je hudobno pogledovala lastnika „kupe pet“ in strijc Billy je vso družbo povprek proklinjal.

Cesta v Sandy-Bar — v naselbino, v kateri so izseljenci pribežališče najti upali, ker prerojstvo nameravajoči vplivi iz Poker-Flata tam še niso bili veljave zadobili — držala je čez strmo pogorje. Bilo je tje en dober dan pridne ježe. V tedanjem poznem letnem času je družba kmalu iz mokrotnih, zmernih krajin gričevja prišla v suho, mrzlo in ostro sapo sierrsko. Po ozkem potu je bilo vsakoršnih zaprek. Proti poldnevi zvalila se je vojvodinja s svojega sedla na tla in je rekla, da ne namerava dalje iti.

Družba je postala. Mesto je bilo čudno divje in veličastveno. Gozdnat amfiteater, na treh straneh od strmih, golih granitnih skal obdan, polagoma znižujoč se proti robu drugega prepada, ki je strmel nad dolino. Brez dvombe bil je to najpripravnejši kraj za postajo, ako je bilo sploh varno, postajo napraviti. Ali Oakhurst je vedel, da so komaj pol pota storili, in da za postajanje družba nima niti

pripomočkov niti živeža. Na to okolnost je svojih tovarišev pozornost obračal, s kratkimi besedami in modrijanskim komentarom o neumnosti, „karte iz rok vreči, predno je igra končana.“ Pa oskrbljeni so bili z žganjico, ki jim je v tem nevarnem položaji vse nadomestovala: jed, kurjavo, počitek in preudarjanje. Kljubu Oakhurstovemu svarjenju bili so kmalu več ali manj pod oblastjo žganja. Strijcu Billyju se je hitro bojevitost v slaboumno topost spremenila; vojvodinja je postala sentimentalna in mati Shipton je začela smrčati. Gospod Oakhurst edin se je držal po konci, je slonel na skali in mirno gledal svoje sopotnike.

Gospod Oakhurst nij pil. To se nij vjemalo z njegovim poklicem, pri katerem je bilo treba hladnokrvnosti in pričujočnosti duha.

„Take potrate,“ pravil je, „si ne morem privošiti.“ . . . . Ko je svoje sopregnance tam tako ležati videl, mu je prvič začel trapiti duha parijski položaj, h kateremu so ga njegov zaničevani posel, njegove navade, njegove napake obsojale.

Prizadeval si je svojo nevoljo pozabiti, s tem, da je prah iz svojih črnih oblačil stepal, si lice in roke umival in drugo po svojih iznajdeno olikanih

šegah opravljal. Posrečilo se mu je za trenutje. Svoje slabejše in še bolj omilovanja vredne tovariše v trpljenji zapustiti, to mu menda nikdar nij prišlo na misel.

Vendar nij si mogel kaj, da ne bi živo občutil pomanjkanja razvnetosti, katero je — res čudno! — najbolj ono mirno ravnodušnost rodilo, zarad katere je bil razvpit. Ogledoval je temačne skalne stene, ki so kakih tisoč črevljev visoko nad smreke okoli njega stoječe molele; nebo, ki se je bilo s pogubonosnimi oblaki prevleklo; dolino tam doli, ki se je uže bila v senco zagrnila . . . . . Še je stal ves zamišljen, ko naenkrat zasliši, da ga nekdo po imenu kliče.

Po časi je po potu gori prihajal neki jezdec. Po čvrstem, odkritem obrazu prihodnika spoznal je gospod Oakhurst Toma Simsona, ki je bil sicer znan po imenu „Nedolžni iz Sandy-Bara“. Sešla sta se bila pred nekaj meseci pri „igrici“ in tedaj je bil od brezskrbnega mladeniča z najmirnejšo vestjo vse njegovo premoženje — kakih štirideset dollarjev — priigrjal. Po končani igri je bil gospod Oakhurst mladostnega špekulanta za vrata z vlekel in ga tako-le ogovoril:

„Tommy, ti si prav čeden fanté, pa igrati ne znaš niti za penez. Ne poskušaj tega več.“

Potem mu je bil njegov denar zopet izročil in ga rahlo porinil iz sobe in si tako Toma Simsona za svojega udanega služabnika napravil.

Da se tega prigodka spominja, pričal je otroški in navdušeni pozdrav, s katerim je gospoda Oakhursta ogovoril. Rekel je, da se je namenil v Poker-Flatu svojo srečo poskusit.

„Sam?“

„Ne, ne ravno sam.“ Da bi resnico povedal, hihitaje pristavi, da sta s Piniko Woods-ovo pobegnili. Ali se gospod Oakhurst Pinike kaj spominja? Tiste, ki je v zavodu za zmernost postrežnica bila. Uže dolgo časa, da sta bila zaročena, pa da je na enkrat stari Jake Woods začel ovire delati, in tako sta utekla in zdaj da sta namenjena v Poker-Flat, da bi se tam dala poročiti. In da sta vsa utrujena in kako srečna da sta, ker sta tukaj našla šatorišče in družbo.

Vse to je Nedolžni hitro izžlabudral, med tem pa je Pinika, močno, zalo dekle petnajstih let, za smrekami se prikazalo, kjer je zarudela v lice, da nikdo videl nij, in potem je jezdila k svojemu ljubčeku.

Gospod Oakhurst se je redko kedaj brigal za to, kar zadeva čutstvo, in še redkeje za to, kar se tiče spodobnosti; ali takrat mu je nejasna misel po glavi šla, da položaj nij bil ravno srečen. Pa obdržal je še dosti pričujočnosti duha, da je strijca Billyja, ki je ravno nekaj ziniti hotel, z nogu brcnil, in strijca Billy je bil toliko trezen, da je v brci gospoda Oakhursta spoznal višo moč, s katero se nij šaliti. Potem si je prizadeval Toma Simsona prepričati, da je potrebno precej dalje potovati; pa zastonj. Še na to okolnost ga je upozoril, da niso niti z živežem niti s stavivom za šator oskrbljeni. Pa po nesreči zavrne Nedolžni ta ugovor z zagotavljenjem, da ima pri sebi posebej še z živežem obloženo mulo in da je blizo pota našel nekaj tacega, kakor bajto.

„Pinika lahko ostane pri gospej Oakhurstovej,“ reče Nedolžni na vojvodinjo kažoč, „in jaz si bom uže pomogel.“

„Nič družega, nego svareča noga gospoda Oakhursta, nij zadržalo strijca Billyja, da se nij na ves glas zakrohotal. Kakor so bile zdaj okolnosti, je videl, da se mora umakniti v globelj, dokler bi mu ne bilo zopet mogoče, resnobno nabrati obraz. Tam pa je to izvrstno šalo zaupal visokim smrekam

in je pri tem se večkrat po ledjah bil, obraz zategoval in svoje navadne šegavosti izpuščal. K družbi se vrnivši našel jo je — kakor je bilo videti v prijaznem razgovoru — okoli ognja sedečo; ker zrak se je čudno ohladil in nebo se je vedno bolj oblačilo. Pinika je živahno po dekletsko žlabudrala z vojvodinjo, in ta jo je s tako vernostjo in živostjo poslušala, kakoršne uže veliko dnij nij bilo pri njej opaziti. Nedolžni pa je gospodu Oakhurstu in materi Shipton govoril — kakor se je kazalo z istim uspehom, kajti ta se je tako izpozabila, da je celo ljubeznjiva postala.

„Nij li to vražji pickenick?“ reče strijc Billy z notranjim zaničevanjem, pregledavši skupino v gozdu, žareči ogenj in spredaj privezane živali. Kar se vrine neka misel med alkoholni sopuh, ki mu je možgane v meglo zavijal. To kar mu je v glavo palo, je bilo gotovo nekaj šaljivega, ker je zopet začutil potrebo se po ledjah ploskati in si pest v usta tlačiti.

Ko so sence počasi navzgor lezle, začela je lahka sapica smrekam vrhove zibati in tiho tožé skozi dolga, mračna stebrišča vleči. Na pol porušeno bajto, s smrekovimi vejami pokrito in pokrpano,

prepustili so ženskam samim. Ko sta se zaljubljenca ločila, poljubila sta se brez vsega pačenja tako pošteno in odkritosrčno, da bi ju bil lahko nad guga-jočimi smrekami slišal. Nabogljena vojvodinja in hudobna mati Shipton ste brž ko ne bili preveč osupnjeni, kakor da bi mogli kako povedati o tem dokazu otročje prostosrčnosti in tako ste se ne zinivši besedice proti bajti podali. Naložili so znova na ogenj kuriva, možje so plegli pred vrati in čez malo minut so bili vsi zaspali.

Gospod Oakhurst je imel rahlo spanje. Proti jutru se je zbudil — otrpnen in mrzel. Ko je ugašajoči ogenj razgrebal, zanesel mu je veter, ki je zdaj prav močno pihal, nekaj na lice, kar mu je kri iz njega pregnalo — bil je sneg!

Na noge skoči, da bi zbudil spalce; ker časa niso smeli tratiti. Pa obrnivši se k mestu, kjer je bil strije Billy ležal, vidi, da je izginil. Sumnja mu šine v možgane in kletvica iz ust. Teče k mestu, kjer so bile mule privezane — tudi izginile; in njih sled je uže bil hitro z novim snegom zakrit.

Za eno trenotje se gospod Oakhurst vznemiri. Pa kmalu se mu povrne njegova mirnost. Stopi zopet k ognju, pa nikogar ne zbudi. Mirno je spaval

Nedolžni s smehljanjem na dobrosrčnem, pegastem obrazu; deviška Pinika je zraven svojih grešnejših sester tako sladko spala, kakor da bi jo angeli varhi čuvali. Gospod Oakhurst si je potegnil odejo čez rame, si pogladil brke in čakal svita. Počasi se je danilo o meteži snežink, ki so se očem bliščale in jih motile. Kolikor je bilo okrajine videti, bila je kakor čarovno spremenjena. Pregledal je dolino in potem sedanjost in bodočnost v eno besedo združil — „zameteni!“

Skrben pregled živeža, ki so ga bili po sreči v bajto spravili, da je tako umaknil se izdajalskim rokam strijca Billyja, je pokazal, da jim je mogoče deset dnij prebiti, če bodo varčni in previdni.

„Seveda,“ reče tiho Oakhurst Nedolžnemu, „ako ste pri volji nas vzeti na hrano. Če pa ne — in morda bi bilo za vas bolje — lahko počakate, da se strijc Billy z živežem povrne.“

Iz katerega koli skrivnega vzroka nikakor mu nij bilo mogoče, da bi strijca Billyja grdunsko delo razodel, in tako je ugibal, da je morda od šatorišča zašel in slučajno splašil živali. Pri tem pa je pomignil vojvodinji in materi Shipton; kajti te dve

seveda niti en trenotek niste dvomili, da se jim je tovariš izneveril.

„Bosta uže spoznala, kaki ljudje smo mi vsi — ako bosta sploh kaj spoznala,“ pristavil je pomembno; „pa saj tudi ne vem, zakaj bi ju zdaj strašili.“

Tom Simson nij le vse svoje posvetno premoženje gospodu Oakhurstu na razpolaganje pustil, — misel, da bodo morali zdaj biti odločeni od zunanjega sveta, mu je še celo veselje delala.

„Osem dnij bomo tukaj prekrasno šatorovali,“ je rekel, „in potem skopni sneg in vsi se vrnemo skupaj nazaj.“

Veselost mladeničeva in gospoda Oakhursta mirnost se je tudi drugih prijela. Nedolžni je napravil za silo iz smrekovih vej streho razkriti bajti, in vojvodinja je učila Piniko notranjo opravo bajte tako okusno in primerno, da je ta devičica s kmetov kar debelo gledala.

„Lahko si mislim,“ rekla je, „da ste lepim rečem vajeni tu v Poker-Flatu.“

Vojvodinja se je hitro v stran obrnila, da bi skrila rudečico, ki se je skozi navadno barvo njenega

lica prikradla, in mati Shipton je prosila Piniko, naj „takih bedarij“ ne blebeče.

Ko je pa gospod Oakhurst od utrudljivega iskanja se bil na cesto vrnil, slišal je prav vesel smeh odmevati od skalnatih sten. Nekoliko vznemirjen postoji in prvi trenotek seveda se spomni whiskeya, katerega je bil previdno skrnil.

„In vendar se mi nikakor ne glasi po whiskeysko,“ reče igralec.

Še le ko je skozi še vedno bliščeči snežni metež videl prpoleči ogenj in okoli njega polegajočo skupino, se je prepričal, da je „le šala“. Ali je gospod Oakhurst z whiskeyem tudi svoje karte skrnil, kot tako reč, katere prosta poraba se ne sme dopustiti tej družbi, tega ne vem povedati. Toliko je gotovo, da ta večer, kakor se je mati Shipton izrazila, beseda „karte“ niti enkrat nij iz njegovih ust prišla. Po sreči so se lahko kratkočasili s harmoniko, katero je bil Tom Simson nekako ponosno iz svoje prtljage privlekel. Piniki se je kljub nekaterim težavam v ravnanji s tem orodjem, vendar posrečilo, iz njegovih zaklopcev izsiliti par upornih melodij, katere je Nedolžni z dvema koščenima kastanjetama spremljal. Pa cvet slovesnosti tega večera je bila

ena tistih divjih himen, ki se pevajo pri pobožnih skupščinah po taborih: — s sklenjenimi rokami in zelo resnobno sta zaljubljenca glasno pela svoj koral. Zdi se mi, da je bila bolj neka ponosnost in neki bojevit vzlet v melodiji te himne nego katera pobožno povzdigujoča lastnost, ki je druge obvladala, da so naposled vsi skupaj povzemali vrsti:

Gospoda služiti je moj ponos,
V njegovi vojski rad umrjem.

Pri tem so se smreke zibale, sneg je metel nad nesrečno skupino in plamenčki njihovega oltarja so se vili proti nebu, kakor da bi hoteli gori nesti oblubo.

Proti polnoči je vihar ponehal, valeči se oblaki so se razvlekli in svetlo so blisketale zvezde nad spavajočim šatoriščem. Oakhurst, katerega je njegov posel navadil s prav majhnim deležem spanja izhajati, je s Tomom Simsonom se vrstil v straženji in je to tako uredil, da je njemu veči del te dolžnosti pripadel. Izgovarjal se je Nedolžnemu rekoč da je „mnogokrat po cel teden brez spanja bil.“

„In kaj vas je zdržavalo po konci?“ vpraša Tom Simson.

„Igra!“ dejal je Oakhurst kratko. „Ako ima človek srečo — zamorsko srečo *) — tedaj se ne utrudi. Ne človek, ampak sreča prva odjenjuje. „Sreča,“ nadaljeval je zamišljeno igravec, „je prav čudna reč. Vse, kar zanesljivega o njej vemo, je zgoli to, da je spremenljiva. In najti, kedaj da se hoče ravno spremeniti — to je vsa umetnija! . . . . Kar smo Poker-Flat zapustili, smo slabe karte imeli . . . . . Vi ste prijezdili in tudi zapadli . . . . . Ako boste skozi vso igro mogli svojo karto obdržati, bo vse dobro za vas izteklo. „Sicer pa,“ pristavil je igravec z nekako veselo nespoštljivostjo:

„Gospoda služiti je moj ponos,
V njegovi vojski rad umrjem.“

Jutro tretjega dne je napočilo, in ko je solnce izza belih zagrinjal dolinskih prikukalo, našlo je pregnancy, kako so si od živeža, ki je polagoma uže na malo hodil, zajutrek delili. Neka posebna lastnost onega gorskega podnebja je bila, da so solnčni žarki prijazno gorkoto čez zimsko okrajino razlivali — kakor v znamenje sočutja in omilovanja. Pa ob enem so razkrili silno, okoli in okoli bajte nakopičeno snegovje — neprebrodljivo, upanje jemajoče

---

*) Pomeni: prav veliko srečo.

belo morje, ki se je nedogledno razprostiralo pod skalnatim bregovjem, katerega so se pregnanci še zmerom oklepali. Po čudovito čistem zraku se je širil dim iz krepostne naselbine poker-flatske na milje daleč po okolici. Mati Shipton ga je zagledala in s samotnega vrha svojega skalnatega grada je še enkrat eno kletvico zagnala v tisto stran. To je bil njen zadnji poskus te vrste, in to je bil menda vzrok, da je imel nekaj veličastnega v sebi.

„Dobro mi je delo,“ priznala je natihoma vojvodinji. „Pojdi tudi ti gori in malo kolni — boš sama občutila dobre nasledke.“

Potem je začela kratkočasiti „otroka“, kakor ste radi ona in vojvodinja Piniko imenovali. Ne da bi bila Pinika še punčica, pa s tem ljubkalmim imenom ste dami hoteli naznaniti to za njiju tako znamenito okolnost, da Pinika nij klela in da je bila deklica spodobnega vedenja.

Ko je zopet noč iz doline navzgor prihajala, so zopet zadoneli hreščeči glasovi harmonike okoli švigajočega ognja, zdaj se zaganjajoči zdaj na dolgo se zategujoči. Pa glasba danes nij zamogla izpolniti bolestne praznine, ki je ostala po nezadostivnej hrani, in tako je Pinika nov pripomoček za zabavo

nasvetovala — pripovedovanje povestij. Ker pa niti Oakhurst niti njegove tovarišice niso hoteli svojih doživkov povedati, bi bil tudi ta načrt po vodi splaval, da nij Nedolžni vseh stroškov na sebe vzel.

Pred nekoliko tedni namreč mu je izgubljen eksemplar Pope-ove umne prestave Ilijade v roke prišel. In tako se je zdaj ponujal, da bode naj-imenitnejše v tej poeziji pripovedane prigodke prednašal in sicer — ker mu z zapopadkom niso tudi besede v spominu ostale — v domačem narečji sandy-barskem. Po tem takem je bilo tisti večer Homerovim polubogovom dopuščeno zopet po zemlji hoditi. Širokoustni Trojanci so se zgrabili z zvitimi Grki ob žvižganji kalifornskega vetra in visoke smreke po klanci zdelo se je da se šibijo pod jezo Pelejeviča Ahila. Gospod Oakhurst je mirno in zadovoljno poslušal. Osebito ga je zanimala usoda „Jan Šinesa,“ kakor je Nedolžni trdovratno ime „brzonogega Ahila“ pačil.

Tako je s pomočjo malo živeža, veliko glasbe in še več homerskih pripovedek še osem dnij preteklo nad glavami pregnancev. Zopet jih je zapustilo solnce in zopet so iz svinčastih oblakov snežinke po okrajini mele. Od dne do dne se je krčila snežna

meja okoli njih, dokler nazadnje niso mogli nego iz svoje ječe čez bliščeče bele zidove ven gledati — kakih dvajset črevljev visoko je vihar snegovje pred njimi nakopičil. Vedno teže in teže je bilo, zmerom znova ogenj s kurivom preskrbovati, ker so tudi najbliža podrta drevesa zdaj na pol pod snegom pokopana bila. In vendar nij nihče tožil. Zaljubljenca sta odvracala pogled od usodne bodočnosti, sta si gledala v oči in sta bila srečna. Gospod Oakhurst je hladnokrvno mislil na to, da ima igro izgubiti. Vojvodinja, zdaj veselejša nego kedarkoli, se je marljivo pečala s Piniko. Le z materjo Shipton — ki je bila prej najmočnejša izmed vseh, — je šlo hitro proti koncu. Sredi noči med devetimi in desetimi dnevom poklicala je Oakhursta k sebi.

„Zapustila vas bom,“ rekla je s slabim, tožečim glasom. „Pa nič tega ne pravite . . . . . Ne budite „otrok“ . . . . . Vzemite zveženj pod mojo glavo in ga razvijte.“

Gospod Oakhurst je storil, kar mu je bilo naročeno. Notri so bili matere Shipton živežni deleži od zadnjega tedna — nij se jih bila dotaknila.

„Dajte to otroku,“ nadaljevala je pokazavši na spečo Piniko.

„In vi umirate od glada!“ reče igralec.

„Tako pravijo ljudje tej smrti!“ zavrne tožljivo.

Potem se zopet uleže, obrne obraz k steni in — mirno zaspi.

Harmoniko in kastanjete so ta dan opustili in Homera so pozabili. Ko je bilo truplo matere Shipton snegu izročeno, potegnili je gospod Oakhurst Nedolžnega na stran, mu pokazal par snežnih krpelj, ki jih je bil iz starega tovrnega sedla napravil.

„Še je mogoče jo rešiti,“ reče kažoč na Piniko.

„Pa tam-le“ pristavi pokazavši v Poker-Flat. „Ako morete v naselbino v dveh dneh dospeti, je rešena.“

„In vi?“ vpraša Tom Simson.

„Jaz ostanem tu,“ bil je kratki odgovor.

Po dolgem objemu se ločita zaljubljenca.

„Vi tudi odhajate?“ vpraša vojvodinja gospoda Oakhursta, ki se je zdelo da se napravlja spremljat Nedolžnega.

„Doli do globeli,“ odgovoril je. Potem se nenadoma zopet obrne, objame vojvodinjo, kateri je blede lice žareče zarudelo in so ji tresoča se ustna odrvenela — bila je tako osupnjena!

Noč je napočila ali Oakhursta nij bilo. Pri-nesla je noč zopet vihar in zopet je melo s snegom. Ko je vojvodinja ogenj razgrebala, našla je, da je nekdo skrivaj poleg bajte toliko drv nakopičil, da jim je bilo moči še več dnij z njimi izhajati. Solze so ji zalile oči, pa skrivala jih je pred Piniko. Ženski ste le malo spali. Ko ste se v jutro zbudili in se pogledali, brala je druga drugej v obrazu, kaka usoda da jo čaka. Nobena nij besedice izpregovorila; ali Pinika, sedaj močnejša, pritisnila se je k vojvodinji in roko okoli nje ovila. Tako ste ostali celi dan. Naslednjo noč je divjanje snežnega viharja do najviše stopinje dospelo: varujoče smreke podrši prihrul je tudi v bajto.

Proti jutru nijste več čutili moči v sebi, da bi ogenj razgrenili — ogenj je začel počasi ugašati. Ko so ogljenčki začeli črneti, oklenila se je vojvodinja še tesneje Pinike in je po mnogih urah slednjič vendar enkrat molčanje pretrgala rekoč:

„Pinika znaš moliti?“

„Ne,“ reče Pinika odkritosrčno.

Vojvodinja je začutila — sama nij vedela zakaj — nekako olajšanje, je naslonila glavo Piniki na ramo in zopet omolknila. In v takem stanji —

mlajša in čistejša glavo svoje grešne sestre na svoja deviška prsa pritiskujoč — zaspali ste obe.

Veter je potihnil, — kakor da bi se bal ju zbuditi. Perju podobne snežinke so priletavale z dolgih smrekovih vej stresene z višine, kakor belo-perotne ptičice in posedale blizo njiju, kakor da bi jima hotele stražiti spanje. Skozi raztrgane oblake je luna gledala na bivše šatorišče.

Pa vsi človeški madeži, vsi sledovi pozemskega trpljenja so bili pokopani pod brezmadežno čistim plaščem, ki so ga nebesa milostno čez vse razgrnila . . . . .

Ves ta dan ste spali in tudi naslednji dan, in ko so kličoči glasovi in bližajoči se koraki molčanje pretrgali, niste se več zbudili. In ko so usmiljene roke jima sneg z bledih obrazov pobrisale, je bilo pač težko reči, katera da je grešnica — tako enak mir je bil razlit po obeh obrazih. Tudi poker-flatski zakon je to pripoznal, obrnil se od njiju in ju pustil drugo drugej v objetji.

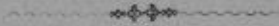
Pa pri vhodu v globelj našli so na skorjone največih smrek z bodalom pribito pik-dvojko, na kateri je bilo s črtnikom trdne roke to-le zapisano :

†

Pod tem drevesom
leži truplo
Johna Oakhursta
ki je slabo karto potegnil
23. novembra 1850
in
je svojo vlogo nazaj dal
7. decembra 1850.

†

In mrzel in tog, imajoč revolver na strani in svinčenko v srci, miren in ponosen, kakor je bil svoje žive dni, ležal je tu pod snegom, oni, ki je bil najmočnejši in ob enem najslabejši izmed pregnancev iz Poker-Flata.

V.

Miggles.

Bilo nas je osem s kočijažem vred. Nobeden nij bil več besedice spregovoril, odkar je stresanje okornega vozila po gručasti poti sodniku bilo zadnji pesniški citat pokvarilo, — in tega je uže bilo nekoliko ur. Veliki mož poleg sodnika je bil zaspal. Glava mu je slonela na roki, katero je bil skozi bingljajoči remen vtaknil; v tem položaji ga je bilo videti kakor gručo nikomur podobno, kakor da bi se bil obesil pa bi mu bila prepozno vrv prerezana. Francozinja na zadnjem sedeži je tudi dremala; toda njen položaj je kazal, da je tudi v tem na pol zavestnem stanu čut za sposobnost si ohranila; ta čut se še v držanji robca nij zatajeval, katerega

je k čelu tiščala, tako da si je pol obraza zagrinjala. Dama iz mesta Virginia-City, ki je s svojim možem po deželi potovala, je uže davno bila vsakoršno individualnost izgubila sredi strašanske zmesi trakov, pajčolanov, kožuhovine in shawlov. Nij bilo slišati družega glasu, nego drdranje koles in pljuskanje dežja po vozni strehi. Kar naenkrat postoji poštna kočija in več glasov se slabo zasliši v kočijo.

Toliko je bilo gotovo, da se je med kočijažem in nekim človekom z velike ceste živahen razgovor začel, katerega so sem ter tje kake besede, kakor: „most podrt; — dvajset črevljev vode; — nemogoče čez priti“ — premagavši tuljenje viharja do nas dospele. Na to za malo časa pogovor preneha, potem pa skrivnostni glas s ceste kočijažu svet da:

„Poskusite pri Migglesi.“

Ker se je naš voz počasi obrnil, smo dobili našega vodnika za trenotje pred oči; bil je jezdec, ki je hitro v dežji izginil — mi pa smo, kakor je vse kazalo, bili na poti k Migglesi.

Popraševali smo se, kdo in kaj je Miggles? Sodnik, naš veljavnik, se nij spominjal tega imena, dasiravno je deželo na tanko poznal. Turist iz

Washoe*) je menil, da bode Miggles pač kak gostilničar. Mi drugi nismo vedeli družega, nego da nam je povodenj povsodi pote zaplavila, in da je Miggles naše rešilno sidro.

Ko smo bili blizo deset minut po mnogo zavitem postranskem potu prebrodili, ki je komaj dosti širok bil za kočijo, dospeli smo do zapahnjenih in zagrajenih vrat, ki so bila v osem črevljev visokem ogradnem zidu. Toliko je bilo gotovo, da smo bili pri Migglesi, in da Miggles nij bil nikakoršen gostilničar.

Kočijaž stopi s svojega sedala in pretresne vrata; bila so zaklenjena.

„Miggles! oj Miggles!“

Nič odgovora.

„Migg-ells, čuješ, Miggles!“ klical je kočijaž čim dalje bolj se jezeč.

„Migglešče!“ pritegne konduktar z dobrikavim glasom. „Oj Migg! Migg!“

Pa nij bilo odgovora. Očitno je bilo, da je Miggles brez čutja, brez srca.

---

*) Tako se je še nij dolgo tega imenovala država Nevada. V njej je gori imenovano zlatokopsko mesto Virginia-City.

Sodnik, kateremu se je naposled posrečilo, kočijna vratca odpreti, je ven pomolil glavo in celo vrsto vprašanj sprožil, katera bi bila brez dvombe vso skrivnost razodela, ako bi se bilo na-nja odločno odgovorilo; toda kočijaž se jim je ognil, zavrnivši, da bi bolje storili, če bi se vzdignili in skupno pomagali klicati po Migglesi, ako nečemo celo noč v poštni kočiji presedeti.

Vstali smo tedaj in kričali: „Miggles!“ — najprej vsi skupaj, potem vsak posebej. Ko smo mi odkričali, je splezal eden sopotnikov, rojak Zelenega otoka, na kočijaževo sedalo in rjul na vse pomagaje: „Meggels!“, čemur smo se vsi naglas zasmijali. Še smo bili v smehu, kar kočijaž z besedami: „Poslušnite, gospoda moja!“ našo posebno pozornost zbudi.

Poslušali smo. V veliko nam zavzetje odmeval je skupni klic: „Miggles!“ od one strani zida še celo z dopolnujočim sklepom „Me-gells“.

„Prav čudna jeka to!“ reče sodnik.

„Prav čudno, proklet dihur to!“ odmrmra zaničljivo kočijaž. „Pridi ven, Miggles, in pokaži se! Bodi mož, Miggles! Ne skrivaj se pred nami! Jaz se ne bi tako obnašal ta tvojem mestu“, nadaljeval je Juba Bill, ki je od jeze uže plesati začel.

„Miggles!“ se začuje zopet glas za zidom, „oj Miggles!“ „Dobri moj gospod Mighel!“ reče sodnik, obrusivši imenu robotost, kolikor mogoče. „Pomislite, kako malo gostoljubno je to, ženam, ki so brez pomoči, zavetje proti neprijaznemu vremenu odreči! V resnici, častiti gospod — —“

Ali cela vrsta klicev „Miggles“ končana s hrušnim smehom je preupila njegov glas.

Juba Bill se dalje nij več obotavljal. Zagrabivši velik kamen raztrešči vrata in s kondukterjem stopi na dvorišče.

Mi za njimi. Nobenega človeka nij bilo videti. Po roževih grmih, katerih mokro listje je tanek dež pršelo na nas, smo kljubu vedno rastoči temi spoznali, da smo na vrtu.

„Poznate-li tega Migglea?“ popraša Juba Billa sodnik, ko smo prišli pred dolgo nepravilno leseno stanje.

„Ne poznam, tudi ne maram se seznaniti z njim,“ se odrezne Bill, ki je menil, da je trdovratni Miggles v njegovi osebi vso poštno družbo razžalil.

„Pa ljubi gospod . . . .,“ mu zavrne sodnik; mislil je namreč na zaprte duri.

„Kaj menite?“ reče Juba z rahlo ironijo, „ne bi li bilo bolje, da se vi zopet v voz usedete, dokler vas ne predstavimo, kakor gre? Kar se mene tiče jaz bom siloma predrl v hišo.“ To izrekši razsunc hišna vrata.

Za kočijažem in kondukterjem dospeli smo v sobo, razsvetljeno zgoli le od žarečega ognja, ki je na ognjišči na zadnjem konci sobe počasi ugašal. Stene so bile s prav čudnimi tapetami prevlečene in njih podobe so ob trpolečem ognji še čudnejše bile videti. V velikem naslanjači zraven kamina videli smo sedeti neko nedoločno podobo.

„Čujte, ste vi Miggles?“ popraša Juba Bill puščavnika.

Podoba se niti gane, niti ne oglasi. Jezen stopi Juba Bill proti njej in jej z vozno svetilnico tikoma v lice posveti.

Bil je možk obraz, rano postaran in zgrbančen z velikimi okroglimi očmi, ki so brez vsega vzroka izraz slovesnosti kazale, kakoršnega sem včasih opazil pri sovinih očeh. Velike oči so se obračale zdaj v Billovo lice, zdaj v svetilnico in so se naposled prijele te svetle reči; pa nij jim bilo dalje nič poznati, da bi kaj znale razločevati.

Le težko se je Bill premagoval.

„Miggles, ali ste gluhi? Da niste nemi, to dobro vemo.“

In Juba strese za ramo nezavestnega človeka.

Kako smo se prestrašili, ko je častitljivi tujec, potem ko je Bill svojo roko zopet odmaknil, se zgrudil in izginil v brezličnem kupu obleke, da ga je bilo pol manj videti.

„No! . . . . Vrag me naj vzame!“ reče Bill proseče nas pogledavši in pusti borbo, češ, da se nima uspeha nadejati.

Zdaj sodnik pristopi in skrivnostno bitje brez hrbtanca zopet postavimo, kakor je bilo prej.

Billa smo z njegovo svetilnico ven poslali iskat, ker nij bilo mogoče, da bi mož v tem revnem stanu sam v hiši stanoval. Mi ostali pa smo se vsi zbrali okoli ognja.

Sodnik, ki je zopet svojo veljavnost zadobil, in nikdar nij nehal se izkazovati s svojo zmožnostjo ljubeznjivo drugim kratek čas delati, se postavi hrbet obrnivši ognjišču, pred nas in nas ogovori, kakor da bi bili porotniki:

„Očitno je, da je naš častiti prijatelj tukaj ali uže ono dobo življenja dosegel, katero Shakspeare

„veli, porumeneli jesenski list“ imenuje, ali pa, da boleha za preranim oslabevanjim dušnih in telesnih močij. Ali je res Miggles, katerega iščemo — —“

Tu mu presekajo besedo klici: „Miggles! oj Miggles! Miggles! Migglešče! Mig!“ — kratkoma, vse spremembe imena Miggles, in sicer popevane prav v istem tonu, v katerem smo je uže bili enkrat slišali.

Prestrašeni se nekoliko časa pogledujemo. Zlasti sodnik je hitro zapustil svoje mesto, ker se mu je zdelo, da glas na ravnost njemu izza glave prihaja. Pa kmalu se je našel vzrok: nad kaminom na deski je čepela velika sraka, ki je zdaj zopet v svoje grobno molčanje zapadla, katero je bilo v nekako čudnem nasprotji z njeno prejšnjo blebetavostjo. Zdaj je bilo jasno, da smo njen glas na cesti slišali in da naš prijatelj v naslanjači za ta pregrešek zoper uljudnost nij bil odgovoren. Jubo Billa pa, ki je po brezuspešnem iskanji zopet v sobo prišel, je bilo težko prepričati in on je mrtvoudnega lastnika naslanjača še zmerom nezaupno pogledaval.

„Štiri ure na okrog nij razun njega žive duše“, je rekel, „in ta vražji stari potuhnjenec vé to prav dobro.“

Mnenje večine se je potrdilo kot resnično. Ravnokar je nehal Bill mrmrati, ko v veži začujemo hitre korake in vlačenje mokre obleke. Vrata se naglo odpró in z bliščečimi belimi zobmi, s svetlimi črnimi očmi, brez vsakoršne ceremonije ali boječnosti stopi mlada ženska v sobo, zapre vrata in se potem sopihaje postavi s hrbtom proti njim obrnjena.

„Dovolite, jaz sem Miggles!“

To je bila tedaj Miggles: Ta mlada ženska z živimi očmi in s prekrasnim polnim vratom! Mokra obleka iz proste modre tkanine se je tesno oklepala ženskega telesa, pa njegove lepote nij mogla skriti. Od kostanjastolase glave, pokrite z jugozapadnikom, do nožic, ki so v težkih možkih šolnih tičale in do ličnih gležnjev nij je bilo družega, nego milina. Taka je bila Miggles in tu je stala in se nam smijala tako veselo, tako po svoji volji in neprisiljeno, kakor le mogoče.

„Morate vedeti, fantje,“ rekla je vsa zasopena in svojo majhno roko v bok uprši, ne zmenivši se kar nič za naše nemo zavzetje ali za popolno demoralizacijo Jube Billa, katerega jezni obraz se je nehote spremenil v izraz zamaknjene gluposti — „morate vedeti, fantje, da sem bila več ko pol ure

od tod, ko ste se po cesti peljali. Mislila sem si, da lahko da tukaj stojite in za to sem ves pot tekla, ker sem vedela da nihče drugi nij doma ko Jim . . . . in . . . . in . . . . vsa sem upehana . . . . in . . . . to je moje opravičenje.“

In hudobno zavihiti Miggles z glave svoj mokri klobuk, da se cela ploha dežnih kapelj po nas ulije, skuša nazaj poravnati si lase, izgubi dve lasni igli pri tem poskusu, se zasmije in se usede zraven Jube Billa, lahno na kolenih roke križem držé.

Sodnik se prvi zopet zavé in začne z visokotečim poklonom.

„Ali mi ne bi hoteli lasno iglo pobrati?“ reče Miggles resnobno.

Pol tucata rok se hitro stegne, in pogrešana igla se izroči lepi lastnici. Miggles je poprek skozi sobo gredé bistro pogledala bolnika v obraz, katerega slovesne oči so njenemu pogledu s takim izrazom odgovorile, kakoršnega prej nijsmo pri njih bili opazili. Življenje in zavest zdelo se je da se vračate v zgrbančeno lice. Miggles se zopet zasmije — bil je nekako posebno pomenljiv smeh — in znova k nam obrne svoje črne oči in svoje bele zobe.

„Ta od nesreče tako hudo izkušana oseba je — —?“ začne obotavljaje se sodnik.

„Jim“, reče Miggles.

„Vaš oče?“

„Ne.“

„Brat?“

„Ne.“

„Soprog?“

Miggles naglo in skoro drzno pogleda naši sopotnici, kateri, kakor sem opazil, je niste tako občudovali, kakor mi vsi drugi, in reče resnobno:

„Ne; Jim.“

Vse obmolkne v zadregi. Dami se bliže druga drugi pomaknete. Soprog iz Virginije je razmišljen gledal v ogenj in njegov veliki sosed zdelo se je da je svoj pogled navznotraj obrnil, da bi tam našel podpore v tem kritičnem položaji.

Pa Migglesin smeh, ki je bil zelo nalezljiv, je pretrgal molčanje.

„Pa saj ste,“ živalno reče, „menda gladni. Kdo mi hoče malo pomoči, da čaj skuham?“

Nij ji manjkalo prostovoljnih pomagačev. Nekoliko trenutij pozneje je Juba Bill, kakor drugi Caliban za svojo Mirando drva skup vlačil, konduktier

pa je na verandi kavo mlel. Rahla naloga, krače rezati je mene zadela in sodnik je vse podpiral s svojo šalo in s svojimi besednatimi sveti. In ko je bila Miggles s pomočjo sodnika in našega „krovnega pasažirja“ irskega mizo z vso svojo kamnito posodo pokrila, začeli smo biti najboljše volje — kljubu dežju, ki je po oknih pometal, kljubu vetru, ki je skozi kamin v sobo privihraval, kljubu obema damama, ki ste v kotu med seboj šepetali, sraka pa je s svojega višega stališča satiričen komentar njijni zabavi krehala. Zdaj ko je ogenj svetlo švigal, videlo se je, da so stene pokrite z ilustrovanimi časopisi, izbranimi in urejenimi po ženskem okusu in ženskej pameti.

Pohišstvo je bilo za silo napravljeno iz svečnih škatelj in zabojev in prevlečeno s svetlo bombaževino ali s kožo kake živali. Naslanjač revnega Jima je bil umno narejen iz soda za moko. Vse je bilo snažno in vse pohišstvo dolge nizke sobe je kazalo veliko čuta za slikarsko lepoto.

Kar se tiče obeda, je imela kulinarska vednost znamenit uspeh. Še več: v družabnem obziru je bil ta obed triumf, za kar je pač največa hvala šla posebnemu taktu, s katerim je Miggles zabavo ravnala

— vsa vprašanja je stavila sama, pa tako prostosrčno, da nikomur nij na misel prišlo, kakor da bi hotela kaj od svoje strani tajiti. In tako smo govorili sami o sebi, o svojih namerah, o svojem potovanju, o vremenu, drug o drugem — s kratka o vseh rečeh, o katerih koli je mogoče, le o našem gospodarji in naši gospodinji ne.

Omeniti je, da Migglesina beseda nij bila nikoli elegantna, le redko kedaj slovnično pravilna in da je o priliki tudi tako zinila, ki jo zgoli le naš spol si prilastuje. Ali njene oči in njeni zobje so se tako bliščali, kadar jo je izustila, in potem se je navadno tako zasmijala — tako nekako celo poseben je bil njen smeh, tako vesel in srčen, da je z njim tako rekoč moralni zrak očistila.

Pri obedu smo slišali neki šum, kakor da bi se nekaj velikega na zunanji hišni steni drgnilo. Kmalu potem je drapalo in vohalo po vratih.

„To je Joakim,“ reče Miggles, odgovarjaje našim vprašajočim pogledom. „Hočete ga videti?“

Predno smo mogli odgovoriti, se vrata odpro in v sobo prikobaca na pol odrasel, siv medved, se precej na zadnje noge postavi, sprednje tace pa mu visijo, kakor navadno beračem roke, in občudujoč

v Miggles oči upré; — njegovo obnašanje nas je čudno Jube Billa spominjalo.

„To je moj stražni pes,“ reče Miggles, „O, ne grize,“ pristavi, ko dami prestrašeni v kot pobegnute. „Kaj ne, stari Topsy?“ nadaljuje naravnost k pametnemu Joakimu se obrnivši. „Vedite, fantje,“ zopet nas ogovori Miggles, potem ko je bila Ursa minor od nje nakrmljena in zopet pred vrata odpravljena, „vedite, da je bila velika sreča za vas, da Joakim nij bil na svojem mestu, ko ste v hišo vlomastili.“

„Kje pa je bil?“ popraša sodnik.

„Pri meni,“ reče Miggles. „Moj Bog, ves večer z menoj caplja, — prav kakor mož.“

Nekoliko časa smo pomolčali in poslušali veter. Morda smo si vsi isti prizor domišljevali — kako je Miggles spremljana od svojega divjega varuha po mokrih hostah hodila. Sodnik je zinil nekaj o Uni*) in njenem levu, in Miggles je ta kompliment kakor prejšnje mirno in resnobno sprejela.

Ali res nij nič opazila, kako občudovanje je vzbujala? (Kako zelo jo je Juba Bill častil, tega

---

*) Junakinja v Spenserjevi: „Kraljici vil“.

vendar nij mogla prezreti.) Jaz tega ne vem, pa njeno prostosrčno obnašanje je dovolj kazalo, da na spolni razloček še mislila nij — kar je nemilo ponižavalo mlajše ude naše družbe.

Vmesni prigodek z medvedom nij bil nikakor tak, da bi se navzočnima zastopnicama ženskega spola kaj bolj prikupila. Po končanem obedu se je okoli naših ženskih popotnic tolika hladnota širila, da je vse smrekove veje, ki jih je Juba Bill prinašal in kot žgano žrtvo na ognjišče metal, nijso mogle pregnati. Miggles je to začutila in nenadoma izrekši, da je čas „se spraviti“, je predložila damama, v sosednjo sobo ju zapeljati, kjer je bila njijna postelja pripravljena.

„Vi drugi pa morate kakor tako okoli ognja poleči,“ pristavila je, „imam le eno spalnico.“

Našemu spolu — razumeje se samo po sebi, da govorim o močnejšem delu človeštva — našemu spolu ne očitajo v obče radovednosti in blebetavosti. Vendar mi je dolžnost po resnici izpovedati se, da smo, toliko da so se vrata za Migglesjo zaprla, šepetaje, hihitaje in smehljaje glave stikali, da smo si vsake vrste dozdevke in sumnje pravili in sto in sto drznih sodeb o naši lepi gospodinji in o njenih

čudnih tovariših si izrekli. Bojim se, da smo celo mrtvoudnega idiota nekaj preveč žalili, ki je kakor nem Memnon sredi nas na svojem prestolu sedel in z jasno ravnodušnostjo preteklosti v brezstrastnih očeh na naše prazno žlabudranje zrl.

Sredi živahnega razgovora se znova odpro vrata in Miggles zopet stopi v sobo. Pa očitno ne več ista Miggles, ki nas je bila pred nekoliko urami s svojo bliščečo prikaznijo iznenadila. Trepalnice so bile pobešene in ko je, odejo na rami držeč, eno trenotje se obotavlja na pragu obstala, tedaj je bilo videti, kakor da bi bila prostosrčnost, ki nas je bila ravnokar vzradovala, v spalnici pustila. V sobo prišedši potegne podnožnik k stolu mrtvoudnega, se nanj usede, se zavije v odejo in reče:

„Če vam je po volji, fantje, bom, ker nas je toliko, tu prenočila.“

Na to vzame velo roko nabogljenca v svojo in oči upre v počasi ugašajoči ogenj. Ker nam je neki notranji čut pravil, da je to le vvod v prijaznejše izpovedbe, morda tudi, ker nas je bilo nekako sram naše prejšnje radovednosti, smo molčali. Dež je še zmerom škrobotal po strehi in semtertje je

veter dunil in tleči pepel za trenotje v svetlo plame vzhajal. Kar naenkrat, ko za nekoliko časa elementi obmolknejo, povzdigne Miggles svojo glavico, vrže lase čez ramo nazaj, obrne k nam svoj obraz in vpraša :

„Ali me kdo vas pozna?“

Nič odgovora.

„Zmislite se. Bivala sem l. 1853 v Marysville-u*).

Vsak me je tam poznal in vsak je imel pravico me poznati. Imela sem „Polkin salon“, dokler nijsem z Jimom skupaj stanovat šla. Tega je zdaj uže šest let. Morda sem se nekoliko spremenila.“

Da je nikdo nij poznal, to jo je malo v zadrego spravilo. Zopet obrne obraz proti ognju in premolči nekoliko sekund. Potem hitreje nadaljuje :

„No, glejte, mislila sem, da me je eden ali drugi izmed Vas poznal. Sicer kaj je za to! Kar vam imam povedati je to : Ta-le Jim — to izrekši vzame njegove roke v svoje — Jim me je vsakako poznal in izdajal je za mene silo denarja. Mislim, vse, kar je imel. Nekega dne — to zimo bo šest let — pride Jim k meni v zadnjo sobico, se usede

---

*) Zlatokopsko mesto, ki je bilo tedaj zaradi razudanosti svojih šeg na slabem glasu.

na mojo sofo, ravno tako, kakor ga zdaj v svojem stolu vidite sedeti, in od tistih dob se brez pomoči nij mogel več ganiti. Celó nenadoma se je bil zgrudil, in nikdar nij mogel povedati, kaj mu je. Zdravniki so prišli in rekli, da si je to po vsem svojem življenji sam nakopal — kajti Jim je zelo prosto in divje živel — in da mu nikdar ne bode bolje in da dolgo ne more več trpeti. Svetovali so mi, ga v Frisco (= San Francisco) v bolnišnico poslati, ker nobenemu človeku nič več ne bode koristiti mogel in ker bode vse svoje žive dni otrok ostal. Morda je bilo nekaj v Jimovih očeh, kar me je ganilo, morda pa je bilo tudi za to, ker nikoli nijsem otroka imela — rekla sem „Ne!“ . . . . . Jaz sem bila tedaj bogata, kajti priljubljena sem bila vsemu svetu — veliki gospodje, kakor vi, so me prihajali obiskovat — prodala sem svoje imenje in sem si kupila to-le posestvo, ker je oddaljeno od ceste, in sem svojega otroka sem spravila.“

Z nekim poetičnim taktom, ki je vsaki ženski prirojen, premestila se je počasi med govorjenjem; tako je nema podoba nesrečnega moža med njo in poslušalci bila videti, ona pa se je v njegovi senci skrivala, kakor da bi njega kot tih izgovor za svoja

dejanja ponujala. Da-si nema in brez vsega življenja v obrazu, je ta človeška podoba vendar za njo govorila; da-si ne mogoča sama sebi pomagati, da-si zadeta in ob tla treščena od božje strele, jo je vendar še z nevidno roko objemala.

V temo skrita, pa še vedno njegovo roko držeča, nadaljevala je mlada ženska:

„Dolgo je trpelo, da sem se privadila tej samoti, ker vajena sem bila družbe in veselega življenja. Ženske nijsem mogla dobiti, da bi mi pomagala, možkemu pa se nijsem mogla zaupati. Pa ker so me tu v bližini živeči Indijanci podpirali in sem si dala pošiljati svoje potrebščine iz Nordgabela, sva jaz in Jim za silo prebila. Tedaj pa tedaj prihaja doktor iz Sacramenta sem gledat, kaj dela „Migglesin otrok“, kakor ga imenuje. In kadar odide, tedaj pravi: „Miggles, ti si poštena duša — Bog te blagoslovi!“ In potem se ne čutim več tako zapuščene tukaj. Pa ko je zadnjič tu bil, rekel je odhajaje: „Veš, Miggles, tvoj otrok bo še kedaj mož, in bo čast delal svojej materi. Pa ne tukaj, Miggles, ne tukaj!“ In zdelo se mi je, da je žalosten odšel . . . . . in . . . . . in . . . . .“ Tu sta se Migglesin glas in glava popolnoma zgubila v temi.

„Ljudje tu v okolici so prav prijazni z menoj,“ reče Miggles, po nekolikem molčanju se zopet bolj v luč pomaknivši. „Izprva so tod možje iz Nordgabela pohajali; pa nazadnje so našli, da jih tu nij treba. In žene so tudi prijazne — nikdar nobena ne pride. Prav pusto je bilo tukaj, dokler nijsem nekega dne tam v hosti Joakima našla. Nij bil veči ko tako-le visok, in učila sem ga nožico dajati in prositi za hrano. Potem imam tu Polly — to je ona-le sraka — o ta zna mnogo umetnij in večere tako prijazne dela s svojim žlabudranjem, in potem se mi nikakor več ne zdi, kakor da bi bila jaz edino živo bitje na tem posestvu . . . . In ta-le Jim“, reče Miggles, smeje se zopet kakor prej in zopet popolnoma iz teme prikazavši se, „o čudili bi se, da veste, kaj vse zna za človeka svoje vrste. Včasih mu prinesem rož in tedaj jih prav tako naravno gleda, kakor da bi jih poznal; in včasih, kadar sva sama, mu berem te-le reči, ki so po stenah . . . . Moj Bog,“ reče Miggles prostosrčno smeje se, „to zimo sem mu eno stran hiše vso prebrala. Nijsem še videla človeka, da bi bil tak na branje, kakor je Jim.“

„Zakaj,“ vpraša sodnik, „se ne poročite s tem možem, kateremu ste svoje mlado življenje odmenili?“

„Vidite,“ reče Miggles, „to bi pač ne bilo lepo ravnano z Jimom, da bi jaz njegov žalostni stan zlorabila. In potem, če bi bila mož in žena, tedaj bi vedela oba, da sem dolžna to storiti, kar zdaj iz proste volje delam.“

„Pa vi ste še mlada, mikavna . . . .“

„Pozno je uže,“ reče Miggles, „in bolje bi bilo za Vas, da bi se vsi spat ulegli. Lahko noč, fantje!“

In Miggles omolkne, si potegne odejo čez glavo, in se uleže zraven Jimovega naslanjača — glavo naslonivši na podnožnik, na katerem je držal svoje noge.

Ogenj je počasi iztlel na ognjišči. Molče se vsak zagrne v svojo odejo in kmalu v prostornej sobi nij bilo družega slišati, nego pljuskanje dežja po strehi in težko sopenje spavajočih.

* * *

Ravno se je daniti začelo, ko sem se iz nemirnih sanj zbudil. Vihar je bil potihnil, na nebu so se bliščale zvezde in skozi nezagrnjena okna gledala je v sobo polna luna, nad praznujočimi smre-

kami zunaj se vzdigujoča. Z neskončnim sočutjem razila je s svojimi žarki samotno podobo v naslanjači, bliščoč svetloben tok pa je zdel se, kakor da krsti glavo one žene, katera je s svojimi lasmi, kakor v lepi stari pripovedi evangelija, noge njega otirala, katerega je ljubila.

Celo robato podobo Jube Billa, ki je na kormolce uprt med njima in svojimi pasažirji ležal in z divje potrpežljivimi pogledi jih stražil, je nežna mesečina z milim poetičnim dihom navdala.

Jaz sem potem zopet zaspal in se še le zbudil, ko je uže bil beli dan in se je Juba Bill čez mene nagnil, trobeč mi v ušesa svoj: „Hajdi na voz!“

Kava je bila na mizi za nas pripravljena, ali Miggles je bila izginila. Iskali smo okoli hiše in še dolgo čakali potem, ko so konji uže bili upreženi. Pa nij je bilo nazaj. Očitno je bilo, da se je osebnemu slovesu hotela ogniti in da nam je na voljo pustila, tako oditi, kakor smo bili prišli.

Potem, ko smo damama na voz pomagali, vrnili smo se v hišo, segali mrtvoudnemu Jimu slovesno v roko in po vsakem stisku roke smo ga ravno

tako slovesno v njegov prejšnji položaj nazaj spravljali. Potem smo se še enkrat po dolgi, nizki sobi ozrli, še zadnjikrat pogledali podnožnik, na katerem je Miggles sedela . . . . Obotavlja se smo naposled posedli na čakajoči poštni voz.

Bič pokne in mi se odpeljemo.

Pa v tem trenutju, ko smo na veliko cesto krenili, je Billova spretna roka vajeti svojih šestih konj tako nenadoma nategnil, da je poštna kočija na en mah obstala. Ker tam na mali višavi ob cesti je stala Miggles — s frlečimi lasmi in iskrečimi očmi in vihrajočim robcem, njeni bliščeči zobje pa so nam še zadnji „Z Bogom“ blisketali. V odgovor mahali smo s svojimi klobuki. In potem Juba Bill, kakor da bi se bal novega očaranja, mahne z bičem kakor besen po konjih in mi pademo na svoje sedeže.

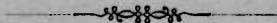
Nikdo nij besedice spregovoril, dokler nijsmo v Nordgabel dospeli in nij kočija pred gostilno „k neodvisnosti“ obstala. Potem se podamo za sodnikom v gostilno sobo in se resnobni usedemo za mizo.

„So-li napolnjene Vaše kupice, gospoda?“ reče sodnik slovesno, snemši svoj beli klobuk z glave.

Bile so napolnjene.

„Dobro tedaj! Na Migglesino zdravje! Bog jo
blagoslovi!“

Morda jo je uže blagoslovil. Kdo vé?

VI.

Idila v Rudečem dolu.

Sandy*) se je bil jako napil. Ležal je pod azalejevim grmom prav tako še, kakor se je bil tam pred nekoliko urami zgrudil. Koliko časa da že tam leži, ne bi bil mogel povedati, pa zarad tega si je tudi malo glavo ubijal. Koliko časa da mu bode še tam ležati, to je bila za njega ravno tako negotova in malo važna reč. Modrijanski mir, ki je pa bil v tesni zvezi z njegovim telesnim stanom, prešinjal in napolnjeval je tako rekoč vse njegovo moralno bitstvo.

Videti pijanega človeka, in zlasti tega pijanega človeka — žal mi je, da moram povedati, —

*) Deminutiv za Alexander.

nij bilo v Rudečem dolu nič dosti novega, da bi bilo pozornost zbuvalo. Neki tamošnji satirik je Sandyju nad zglovljem postavil začasen grobni kamen z napisom: „Učinek Mac Corcle-ovega žganja — umori na štirideset korakov“ in z narisano roko, ki je proti Mac Corcle-ovi krčmi kazala. Pa to je bilo, kakor po večem pri lokalnih satirah, pač le bolj osobno in hotel je bolj pokazati, da je ravnanje nepošteno, nego da je učinek nemoralen.

Razun tega šaljivega prigodka nij Sandyja nihče nadlegoval. Pohajajoča mula, ki se je bila svojega bremena iznebila, pomulila je redka stebelca poleg njega in potem ga radovedno povohala; pote-pinsk pes mu je bil z ono globoko simpatijo, ki jo te živali za pijance imajo, polizal prašne črevlje in potem je počenil pri njegovih nogah in tu je zdaj ležal z enim očesom v solnce pomežikaje — tako se je izvrstno hlinil brezskrbnega, kar je bilo ravno tako umno, kakor prav po pasje, ker se je s to brezskrbnostjo hotel prikupiti svojemu zraven njega ležečemu človeškemu tovarišu.

Med tem so se okoli in okoli sence smrek tako potegnile, da so prekoračile veliko cesto in z debli na odprtem travniku velikansko rešetko v

obliki črnih in rumenih paralelogramov risale. Majhne meglice rudečega prahu, zvihrane od topotajočih kopit mimogredočih vozniških konj, spuščale so se z umazanim pršenjem na spečega. Že je solnce za obzorom izginjalo in še se nij ganil Sandy. Tedaj pa se je temu modrijanu — kakor že marsikateremu drugemu modrijanu — pokoj razdrl po vtikovnanji nemodrijanskega spola.

„Gospodična Mari,“ — tako jo je imenovala mala čredica, katero je bila ravnokar iz lesene šolske hiše tam za smrečjem razpustila. Gospodična Mari je šla na svoj popoldanski sprehod.

Ker je na azalejevem grmu onkraj ceste nenavadno lep šopek cvetja opazila, prekoračila je veliko cesto, da bi si ga utrgala — nekolikokrat se je malo zgenila od studa in kakor mačka križem stopaje tir iskala skozi rudeči prah . . . kar se spotakne nad Sandyjem!

Razumeje se samo po sebi, da je drobno, glasno in kakor je njenemu spolu lastno, odtrgano zavpila. Potem pa, ko je to, kar je šlo njenej telesnej slabosti in čemur se nij bilo ogniti, storila, se je osrčila, postala je drzna, in je v varni daljavi od tu ležeče pošasti nekoliko obstala — pa iz

previdnosti je rob svojega belega krila pridvignila, da je bila pripravljena izbežati. Ali Sandy se nij ganil. Sedaj se drzne z eno nožico spominek s satiričnim napisom prevreči, pred sebe mrmraje nekaj tacega, kakor „živina!“ — ta pridevek je v duhu brž ko ne namenila vsemu možkemu prebivalstvu v Rudečem dolu. Kajti morebiti gospodična Marí nekoliko silne galantnosti, po kateri po pravici Kalifornčani pri svojih rojakih tako slovijo, nij vedela dostojno ceniti; tudi je, ker se je še le pred kratkim bila naselila, menda ne brez vzroka priimek „ošabna devica“ dobila.

Ko je gospodična Marí še tu stala, opazila je, da so napošev padajoči solnčni žarki Sandyju možgane tako greli, da se ji je nevarno zdelo — toliko bolj, ker je njegov klobuk zastonj poleg njega ležal. Pobrati ga in mu ga na glavo dejati, za to je bilo treba nekoliko srčnosti, zlasti zdaj, ko je imel oči odprte. Vendar upala se je to storiti in potem se je hitro nazaj podala. Pa zelo jo je vznemirilo, ko se je ozrla in videla, da je Sandy klobuk zopet odmaknil, se usedel in nekaj pred sebe mrmral.

Zapopadek njegovega samogovora je bil, da je v mirni globočini svojega srca prav zadovoljen s

tem, da solnce svoje dobrotne in blagodejne žarke na njega pošilja; da mu je že od mladih nog zoprno, s pokrito glavo spati; da sploh le norci in gizdalini klobuke nosijo, in da njemu nikdo ne more pravice kratiti, iznebiti se svojega, kadar bi ga veselilo. To je v svojem duhu mislil Sandy. Po nesreči pa je bil zunanji izraz njegovih idej prenedoločen in tako nij mogel družega nego te-le izreke ponavljati:

„Solnce meni čisto prav! Kaj pa je? Ali solnce vzhaja? Ka-li?“

Gospodična Marí je postala in pomislivši ugodno daljavo, se je na novo osrčila in ga tudi vprašala, ali kaj želi.

„Ali solnce sije? Je-li to vse?“ nadaljeval je Sandy v višem tonu.

„Vstanite, grdi človek!“ reče zdaj zelo srdita gospodična Marí. „Vstanite in pojdite domu!“

Spotikaje se vstane Sandy. Bil je šest črevljev visok. Gospodična Marí se je tresla po celem životu. On pa je nekoliko korakov storil naprej in potem zopet postal.

„Čemu bi naj šel domu?“ nenadoma zelo resnobno povpraša.

„Kopat se“, zavrne gospodična Marí, z nemilostljivimi pogledi nesnažnega človeka si ogledujoč.

Vsa osupnjena pa je bila, ko si je Sandy naenkrat suktno in oprsnik z života strgal in na tla pometal in poskočil in zdirjal proti reki.

„Mili Bog, ta človek bo utonil!“ zavpila je gospodična Marí, in po prav ženski nedoslednosti bežala je nazaj v šolo in se zaklenila.

Ko je tisti večer gospodična Marí s svojo gospodinjo, ženo kovačevo, pri večerji sedela, pripetilo se je, da jo je boječe vprašala, ali se njen mož kedaj napije,

„Abner?“ zavrne Stidgerovka zamišljeno. „Eno trenotje . . . . Ne, od zadnjih volitev se ga Abner nij več navlèkel“.

Iz srca rada bi jo bila gospodična Marí še vprašala, ali se njen mož pri tej priliki rad v solnce uleže in če mu mrzla kopelj potem ne škoduje. Pa pri tem drugem vprašanji bi bilo morda trebalo kaj razjasniti, in tega gospodična Mari nij hotela. Tako se je zadovoljila s tem, da je svoje sive oči na široko odprla in si rudečelično Stidgerovko — izgled Kalifornskega cveta — ogledovala. Potem se nij več menila o tej reči.

Drugi dan je pisala svoji najboljši prijateljici v Boston :

„Zdi se mi, ljuba moja, da je izmed prebivalstva te naselbine tisti del najmanje neprijeten, ki se upijanja. Razumeje se samo po sebi, da menim le možke. Ker kar se ženskih tiče, nimajo ene lastnosti, zaradi katere bi jih mogla trpeti.“

Predno je teden dnij pretekkel, je gospodična Marí ta prigodek pozabila — le da je posihdob pri svojih popoldanskih sprehodih skoro nehoté na drugo stran hodila. Opazila je tudi, da je vsako jutro čvrst šopek azalejevih cvetov bil med rožami, ki so krasile njeno mizico. Pa temu se nij nič čudila, ker je njeno majhno ljudstvo vedelo, da ima rože rada, nij nikoli pozabilo, ji mizo z anemonami, španjskim bezgom in volčjim bobom praznično ozaljšati. Pa ko je malčike povpraševala za azaleje, so vsi enoglasno trdili, da nevedo, odkod so se vzele.

Nekoliko dnij pozneje je Stidgerovega Janezka, katerega klop je bila najbliža oknu, nenadoma smeh posilil, kar je bilo na videz popolnoma brez vzroka in je šolski disciplini škodovati pretilo. Vse kar mu je mogla gospodična iz ust spraviti, je bilo edino to, da je nekdo skozi okno pogledal. Pravičnega srda

vneti izleti iz svojega brenčečega ula, na odgovor poklicat predrzneža. Ko jo okoli ogla šolskega poslopja zavije — glej! Tu stoji nenadoma pred njo bivši pijanec, ki je danes popolnoma trezen, pa neizrečeno sramežljivega in krivice se zavedajočega obraza.

Pri teh občutkih, ki so ravno navdajali gospodično Marií, bila bi precej to okolnost prav po dekliško porabila — ako ne bi bila morala vsa zmotena opaziti, da je ta grozovitnež, vkljubu slabim sledovom nekdanjega burnega življenja človek precej prijetne zunanosti — v resnici nekak plavolas Simson, katerega brade, rumene kakor žitno klasje, mehke kakor svila, se očitno še nikoli niti brivčeva britev, niti Deliline škarje dotaknile niso. Tako je prišlo, da je bridki ogovor, ki je bil že na urnem jeziku pripravljen, na ustnih zastal, in ona se je zadovoljila s tem, da je z ošabno vzdignjenimi obrvami in privzdignjenimi krili — kakor da bi se bila hotela varovati vsake oskrumbe — izjecljane njegove izgovore sprejela.

Ko je zopet v učilnico stopila, zagledala je azaleje — in zdelo se ji je, kakor da bi se ji bilo nekaj razodelo. Potem se je zasmijala in vse malo

ljudstvo se je z njo smijalo in vsi skupaj so bili neizrečeno srečni, dasi niso prav vedeli zakaj.

Neki vroč popoldan — nij še bilo dolgo tega, kar se je bilo to prigodilo — imela sta dva kratkonoga dečka nesrečo, da se jima je vedrica, katero sta bila z veliko težavo privlekla, še na pragu šolske hiše zvrnila. Gospodična Marí pa, kateri sta se smilila, vzame vedrico in sama odhiti k studencu jo napolnit. Pri vznožji griča ji naenkrat neka senca pot prekriža in roka v modrem srajčnem rokavu ji spretno pa rahlo odvzame breme. Gospodično Marí je to ob enem razjezilo in zmotilo.

„Bolje bi bilo za Vas,“ rekla je modremu rokavu, pa svojih dolgih očesnih vejic nij blagovolila povzdigniti k lastniku rokava, „bolje bi bilo za Vas, če bi si za sebe hodili po malo več vode.“

Ponižno molčanje, ki je zdaj nastopilo, je storilo, da ji je bilo žal njenih besedi, in dospevši do hišnih vrat, zahvalila se je Sandy-ju s tako sladkim glasom, da se je začel spotikati — čemur so se otroci zopet na ves glas smijali in gospodična se je tega smeha tako živahno udeležila, da ji je rudečica polila blede lice.

Drugi dan so našli pred hišnimi vrati skrivno tje postavljen sod, ki se je ravno tako skrivno vsako jutro z mrzlo studenčnico napolnjeval.

Pa še druge nežne prijaznosti so izkazovali tej izvrstni mladi učiteljici. Postiljon „Bill pogan“, na daleko in široko sloveč po svoji galantnosti, ki je tako daleč segala, da nikoli nij opustil zastopnicam lepega spola kočijažki sedež ponuditi, ta postiljon je pospodični Marí sicer prizanašal ta dokaz spoštovanja, zato je pa njej samej polovico voza na porabo prepuščal — češ da je vaje razne stopinje družbene lestvice razločevati in spoštovati. — Ko je bil gospod Hamlin, kateremu je bila igra obrtnija, nekikrat molčé z njo v istej poštnej kočiji se vozil, vrgel je pozneje nekemu obrtnijskemu tovarišu steklenico v glavo, ker se je bil ta drznil v krčmi njeno ime izgovoriti. — Zelo elegantno oblečena mati enega njenih učencev, kateremu svet nij vedel za očeta, je mnogokrat okoli svetišča te ostrovidne vestalke potovala, pa nikoli se nij upala črez posvečeni prag stopiti — zadovoljila se je s tem, da je duhovnico od daleč častila.

Razun takih malih dogodkov so modro nebo, bliščeči solnčni sij, kratki mraki in svetle noči

minevali v enolični pravilnosti nad glavami Rudečedolčanov. Gosposki Marij so se priljubili tihi, samotni sprehodi po gozdih. Morda je bila istega mnenja, kakor Stidgerovka, da mora balsamska vonjava borovja „njenim prsom dobro storiti.“ In res je bilo njeno tenko pokašljevanje redkeje slišati; tudi njena hoja je bila trdnejša.

Ali si je morda nauk k srcu vzela, katerega potrpežljive smreke neutrudno paznim kakor malomarnim ušesom vedno ponavljajo? Pa bodi si to tako ali tako: nekega dne napravila je za sebe in svoje malčike piknik na kostanjevem hribci. Daleč proč od prašne ceste, od slabih koč, od žoltih jarkov, od neprenehane šuma mašin, od dober kup potratnosti v izložbah po oknih, daleč od bliščečih barv in pomalanih šip — daleč od vsega tega lišpa, s katerim se barbarstvo navadno po takih krajih kinča — kako neskončno lahko ji je bilo pri srci! Še en kup ilovice in raztrganega kamenja, še ena teh grdih globelij — in gostoljubni gozd odprl je svoje obširne prostore, da bi jih sprejel. S kakim veseljem so se otroci vrgli naši skupni materi v rujavo naročje — saj še niso bili popolnoma od njenih prs odstavljani! Kako so se vanjo zaganjali s svojim

okornim božanjem, kako je po zraku odmeval njih veseli smeh! In gospodična Marí sama -- sicer tako skrbna in ponosna, kakor mače zarad brezmadežne snažnosti svojega krila, svojega osleca, svoje nabornice — kako je pozabila vse svoje dostojanstvo in je begavala, kakor splašena prepelica pred svojimi mladimi, dokler nij burke uganjaje, smejé se in sopihaje z eno razpleteno kito svojih rujavih las in s klobukom, ki ji je na zavozljanem traku z vrata visel, sredi gozda kar naenkrat obstala pred — nesrečnim Sandyjem!

Razjasnil in izgovorov, kakor nepremodrih pomenkov, ki so se zdaj začeli, nij treba tu pripovedavati. Videti pa je nekako bilo, da se je ponosna gospodična Mari uže v zvezo spustila s tem bivšim pijancem. Vsakako je bil Sandy kmalu med veselo družbo sprejet; nij dolgo trpelo, da so maliči — vsled one hitre razbornosti, ki jo je previdnost slabim podelila — iztaknili, da je prijatelj otrokom in začeli so z njegovo rumeno brado in z njegovimi dolgimi, kakor svila mehкими brki si igrati in si tudi druge reči dovoljevati — kakor je to navada slabim. In ko jim je pod drevesom zakuril in še nekaj drugih skrivnostij gozdnega življenja pokazal,

so se mu čudili nad vso mero. Po dveh takih norih, srečnih urah je bil učiteljici pri nogah, in ji je sanjarsko v oči gledal, ona pa je sede na rebri iz lavorike in španjskega bezga vence plela. Njegovo položenje je bilo blizo tako, kakor tedaj, ko sta se prvič videla. V resnici podobnost položaja nij bila majhna. — Ta slaba, nasladna narava, ki si je prej potrebno mrzličasto razdraženost v žganih pijačah iskala, upijanjala se je v tem trenutji enako z ljubeznijo.

Zdi se mi, da se je Sandy nejasno tega zavedal. Vsaj hotelo se mu je živo, kaj velikega izvršiti — medveda ubiti, divjaku kožo sneti, ali kakor koli drugače se za bledolično učiteljico z lepimi, sivimi očmi žrtvovati. Ker bi rad svojega junaka v heroičnem svitu kazal, mi težko dene, da moram krotiti svoje pero. Kar mi brani, da mu ne morem dati nastopiti v takem mikavnem prigodku, je le prepričanje, da se kaj tacega v enakih okolnostih le redkokedaj pripeti; in upam, da mi tudi najlepša mojih čitateljic ne bode v zlo štela tega opuščenja glede na to, da je v resnično kritičnih trenutjih vselej kak nemikaven tujec, ali celo kak neromantičen policijski agent, nikoli pa nij romansk junak, ki je rešitelj iz preteče nevarnosti.

In tako sta sedela tukaj, in nič ju nij motilo. Po drevji so jima nad zglavjem čebljale žolne in iz globeli globoko doli pri vznožji so se slišali ljubeznjivi otročji glasi. Kar sta si pravila, je malo pomenljivo. Kar sta si mislila, je bilo morda mičnejše, pa se nij razvedelo. Žolne nijso družega zvedele, kakor da je bila gospodična Marí sirota; da je svojega strijca zapustila in v Kalifornijo prišla zdravje si krepčat in neodvisen stan si iskat; da je Sandy, tudi sirota, iz veselja za klatovitežtvo v Kalifornijo se bil preselil, da je burno živel, da se pa zdaj skuša poboljšati, — in več drugih podrobnosti, ki so se morale žolni z njenega stališča gotovo zdeti, da so prav abotne bedarije in potrata časa.

Pa s takimi norčijami je popoldan hipoma pretekkel; in ko so bili otroci zopet sklicani in ko je Sandy z rahločutnostjo, katero je učiteljica vedela dobro ceniti, uže mnogo prej, ko so do naselbine dospeli, tiho slovo vzal od dece — tedaj se je zdelo gospodični Marí, da še noben dan njenega enoličnega, težavnega življenja nij tako hitro minil, kakor ta.

Ko je bilo dolgo, suho poletje do korenine osmojeno, tedaj se je tudi šolski čas v Rudečem

dolu — da porabim evfemizem onega kraja — „usušil“. Še en dan, in gospodična Marí je bila prosta; vsaj v Rudečem dolu so jo skozi celo sezono imeli pogrešati. Sedela je sama v učilnici, lice z roko podpiraje, na pol mežć, zamišljena v eno teh na pol bedećih sanjarij, katerim se je gospodična — bojim se, da šolski disciplini na kvar — zadnji čas pogostoma prepuščala. Na kolenu ji je ležalo več sort maha, praproti in drugih spominov na gozdovje. Tako zamišljeno jih je ogledovala, da je rahlo trkanje na vrata jo le spomnilo kljuvanja žoln tam daleč v gozdu. Ko se je pa trkanje glasneje ponovilo, se je zdrgnila; vsa rudeča v lice pohitela je odpirat. Na pragu je stala gospa, katere nenavadna, drzna oprava je bila v čudnem nasprotji z njenim boječim, neodločnim vedenjem.

Na prvi pogled spoznala je gospodična Marí, da je ne ravno najbolje sloveča mati njenega brezimnega gojenca. Bodi si, da se je v svojem pričakovanji tako zmotila, bodi si, da je njen deviški ponos bil žaljen s takim obiskom — hladno jo je povabila stopiti v izbo, poravnala je nezavedoma svoje manšete in nabornice in je svoja čista spodnja krila tesneje k sebi potisnila.

Morda je bilo to krivo, da je tujka po kratkem obotavljanji osupnjena svoj krasni solnčnik pustila razpetega v prahu zunaj pred vrati in se potem na zadnjem konci dolge šolske klopi usedla. S hripavim glasom je tako-le začela:

„Slišala sem, da hočete jutri doli v zaliv*), in tu nijsem mogla, da se vam ne bi zahvalila, da ste bila tako dobra z mojim Tommyjem.“

Tommy, da je prav priden deček, odgovorila je gospodična Marí, in da zasluži, da se bi bolje z njim ravnalo, nego je mogla ona.

„Lepa hvala, gospodična, lepá hvala!“ vsklikne tujka in rudečica se ji prikaže na lici, celó skozi ono barvo, katero so v Rudečem dolu v šali imenovali njeno „bojno sliko“ in v svoji zadregi je poskusila dolgo klop, na kateri je sedela, bliže k učiteljici pomakniti. „Lepa hvala, gospodična!“ ponovila je še enkrat. „In dasiravno sem njegova mati: na vsem svetu nij boljšega, sladkejšega, pridnejšega dečka od njega! In saj nij nič za to, da povem, pa je tudi nij milejše, prijaznejše, ljubeznjivejše, učiteljice od te, ki jo je Tommy imel.“

---

*) V govorici zlatokopov pogostoma namesto: San Francisco.

Gospodična Marí, ki je z linealom na rami ravno kakor sveča za svojo pisalno mizo sedela, je na široko odprla svoje svetle, sive oči, pa rekla nij nič.

„Vem, da se ne spodobi za take, kakoršna sem jaz, vam pohvale dajati,“ nadaljevala je naglo grešna ženska. „Tudi nij prav, da o belem dnevu sem pridem; pa moram vas za neko prijaznost prositi — ne za mene, gospodična, — ne za mene, ampak za njega, za mojega ljubega fantiča.“

Nekaj je opazila v očeh učiteljičinih, kar jo je osrečilo; sklenila je svoje z vijoličastimi rokavicami pokrite roke, vtaknila jih z doli obrnjenimi prsti med kolena in je z bolj tihim glasom nadaljevala:

„Glejte, gospodična, fantič nima nikogar na svetu, da bi se ga držal, razun mene, svoje matere, jaz pa vendar nijsem pripravna oseba ga zrediti. Preteklo leto sem ga mislila v Frisco v odgojevališče dati; ko so pa tukaj govorili, da si bodo šolnico poklicali, sem čakala, dokler nijsem Vas videla in tu sem vedela da je vse dobro in da smem svojega fantiča še nekoliko časa pri sebi obdržati. In — o gospodična, Vi ne veste, kako Vas ima rad! In če bi ga mogli slišati, kako spodobno, kakor zna,

o Vas govori, in če bi on sam Vas mogel prositi za to, za kar jaz namesto njega prosim — Vi mu ne bi odrekli.

„Saj nij nič čudnega,“ nadaljevala je z nekako posebno tresočim glasom, v katerem sta se ponos in ponižnost borila za prednost, „nič nij čudnega, da ste se mu tako precej prikupili, gospodična, ker njegov oče je bil poštenjak, ko sem se prvič ž njim seznanila . . . . In deček me mora pozabiti, preje ali pozneje . . . . No, jaz zarad tega ne bom začela tultiti . . . . Kajti, prišla sem Vas prosit, da mojega Tommyja — Bog mu daj dobro, najljubeznivejšemu, najslajšemu otroku, ki ga je kedaj solnce obsijalo . . . . prosit Vas, da mojega Tommyja s seboj vzamete!“

Vstala je, roko mlade deklice v svojo vzela in se zraven nje na kolena spustila.

„Denarja imam dosti in vse je za Vas in za njega. Dajte ga v dobro šolo, kjer boste mogli ga obiskovati in mu pomagati svojo — svojo mater pozabiti. Storite ž njim kar hočete. Najhujše, kar mu morete storiti, še bo dobrota v primeri s tem, česar bi se pri meni učil. Samo iztrgajte ga iz tega kraja, iz tega mesta sramote in žalosti. Storili mi

boste; vem, storili mi boste — kaj ne? ne boste — ne smete — ne morete reči, da ne! Vi ga boste tako dobrega, tako poštenega napravili, kakor ste Vi sama . . . . In kadar bo velik, tedaj mu boste povedali ime njegovega očeta — ime, katerega že leta in leta nijsem izustila — ime Aleksander Morton, ki mu tukaj pravijo Sandy! Gospodična Marí, ne odtegujte mi svoje roke! Gospodična Marí! Izrecite le eno tolažilno besedo! Boste li mojega otroka s seboj vzeli? O, ne obračajte svojega obraza od mene! Vem da ženske, kakoršna sem jaz, bi Vam ne smele pred oči priti . . . . . Gospodična Marí — usmiljeni Bog! — zapušča me!“

Gospodična Marí je bila vstala in tavaje po rastočem mraku pot k odprtemu oknu iskala. Tam je stala proti šipam naslonjena in gledala zadnje škrlatne riže, ki so daleč tam na zapadnem nebu počasi bledele.

Proseča žena se je za njo na kolenih privlekla.

„Vem, treba Vam je časa, da premislite! Čakala bom tu celo noč; oditi pa ne morem, predno ne izpregovorite. Ne pahnite me od sebe! Da, izpolnili boste mojo prošnjo! . . . Berem v Vašem

ljubem obrazu — obrazu, kakoršnega sem v sanjah videla . . . Vidim Vam na očeh, gospodična Marí! Vzeli boste mojega dečka!“

Više je stopil zadnji škrlatni žarek, razlil po Marijinih očeh svoje nebeške svetlobe, zablisknil, obledel in ugasnil — dan je bil zašel nad Rudečim dolom. Prijazno in mehko je zadonel v tihoto večernega mraka glas gospodične Marí:

„Vzela bom otroka s seboj. Pošljite mi ga nicoj.“

Srečna mati pritisne rob gospodične Marijinega krila na svoja ustna. Rada bi bila svoj goreči obraz v njega deviških gubah skrila, pa se nij upala. Na zadnje je vendar vstala.

„Ta — ta mož — vé li on, kaj nameravate?“ naenkrat povpraša Marí.

„Ne, in bi mu tudi malo mari bilo za to. — Še ne pozna otroka — nij ga videl nikoli.“

„Pojdite k njemu — nicoj — zdaj precej — to trenotje! Recite mu, kaj ste storili. Recite mu, da sem jaz njegovega otroka v svojo skrb vzela . . . Recite mu tudi, da ne sme nikdar več svojega otroka videti . . . Naj bo kjer koli . . . ne sme za njim priti . . . Kamorkoli ga spravim . . . prepovem mu

za njim hoditi! Tako, zdaj pojdite — jaz sem trudna in — imam še veliko opraviti!“

Spremila jo je do vrat.

Na pragu se obrne mati:

„Lahko noč!“

Zopet je hotela na kolena pasti pred gospodično Marí; v istem trenutji pa je mlada deklica razširila roke in grešnico za kratek trenotek na svoja čista prsa pritisnila, potem je vrata zaprla in zaklenila.

* * *

Nenadoma je drugo jutro „Bill pogan“ velike odgovornosti se zavedel, ko je prijel za vajeti Slumpullionske poštne kočije, ker med pasažirji je bila učiteljica. Ko je na veliko cesto krenil, je naenkrat obdržal konje zadostivši prijaznej prošnji iz kočije in spoštljivo postal, „Tommy“ pa je po ukazu gospodične Marí iz kočije skočil.

„Ne ta grm, Tommy — oni zraven.“

Tommy vzame iz žepa svoj nov nožič, odreže vejico od visokega azalejevega grma in se vrne k gospodični Marí.

„Vse v redu zdaj?“

„Vse.“

In kočijna vratca so se zaprla nad idilo v Rudečem dolu.

Tretji zvezek „slovenske knjižnice“ izide v prvej polovici marca in prinese izvirno slovensko tragedijo „Tugomer“, spisal *J. Jurčič*.

Za nadaljne zvezke imamo pripravljeno, ako bode to podvzetje dovolj podpore našlo: „*Valentina*“, roman od *George Sand*, posl. *D. Hostnik*; sloveči, v vse kulturne jezike uže prevedeni angleški roman „*Župnik v Wakefieldu*“; „*Pomladanski valovi*“, roman *Turgenjevov*, posl. *dr. Samec* in več *Ogrinčevih* izvirnih povestij. Kasneje pride na vrsto, kadar bode zvršen, izvirni roman „*Cvet in sad*“, zbrane novele znanejših naših pripovednikov: *Erjavca*, *Mencingerja*, *Zarnika*, *Mandelca* itd.

Obrnil smo se tudi uže na znane slovenske pisatelje, in obračamo se s tem na vse, naj nas z originalnimi deli podpirajo. Dva pisatelja pišeta uže za „knjižnico“ vsak po jedno izvirno pripovedno delo.

Od vseh rodoljubov, katerim je za pomnoženje toliko potrebnega slovenskega beletrističnega berila, pričakujemo materialne podpore.

Naročnina se pošilja najboljšo „narodnej tiskarni“, in sicer za zdaj 2 gl. na račun (5 kr. tiskana pola). Znanim naročnikom na željo pošiljamo tudi posamezne zvezke proti poštnemu povzetju.

